

Bačko klošje

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: *br. 1/96.* ZP

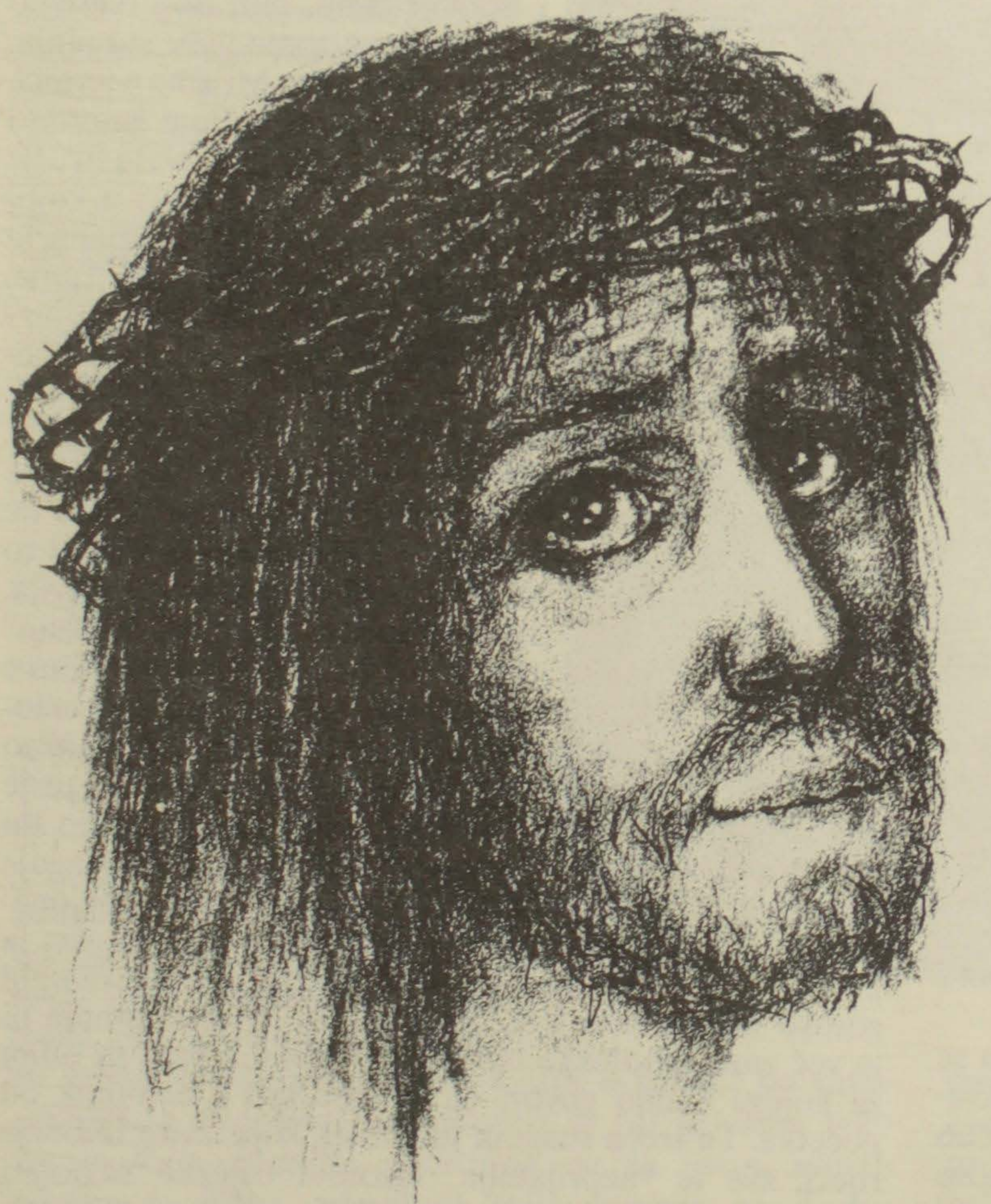
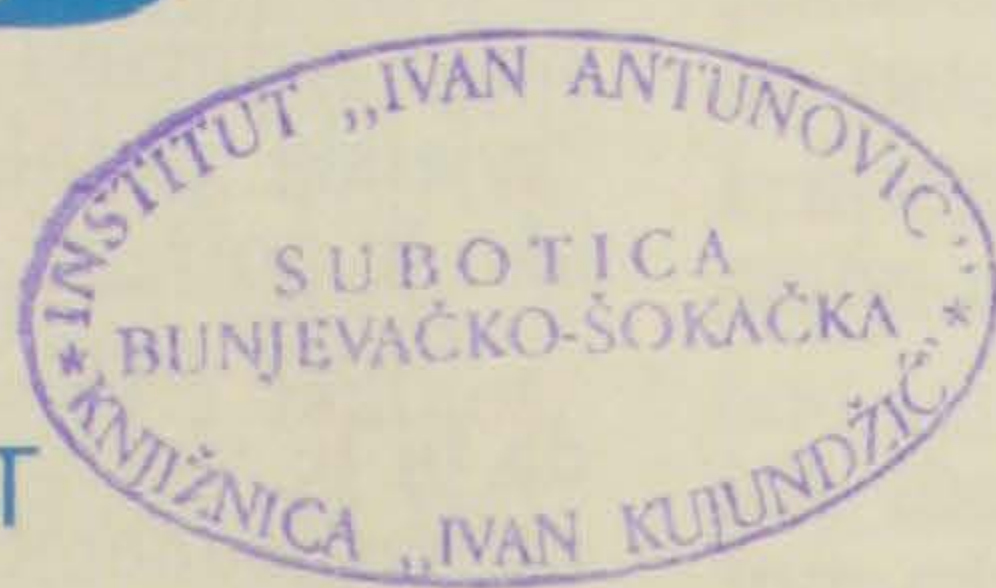
SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

VJERSKO – INFORMATIVNI LIST

GOD XXI. BR. 61; 15. II. 1991.

CIJENA: 15 DINARA

KORIZMA DJELOTVORNE LJUBAVI

(Iz Papine poruke za Korizmu 1991.)

”Ako upravimo svoj pogled prema Kristu, dobrome Samaritancu, ne možemo zaboraviti da je on - od siromaštva jaslica do potpunog samoodricanja na križu - postao jedan od najsiromašnijih. On nas uči da se odrečemo bogatstva, da se pouzdajemo u Boga i budemo spremni međusobno dijeliti. Opominje i upućuje nas da ne zaboravimo svoju braću i sestre u bijedi, i to u duhu siromaha koji u potpunoj ovisnosti o Bogu priznaje i zna da mu je samo on potreban. Način na koji ćemo se ponašati bit će istinsko, autentično mjerilo naše ljubavi prema Njemu, izvoru života i ljubavi, a ujedno i znak naše vjernosti njegovu Evandelju.

Neka ova korizma pridonese našoj što svjesnijoj obvezi na ljubav, da nam ovo vrijeme ne prođe uzalud, nego da se u njemu stvarno obnovimo za istinsku radost Uskršnjeg blagdana”.

Ivan Pavao II.

SADRŽAJ

Strpljivošću protiv sila zla	2
Meditacija uz Križ	3
Papino djelovanje	4
Životni put o. Gerarda	6
Reportaža	8
Čudašce	15
Vijesti iz bajskog trokuta	16
Rat u vlastitom srcu	20
Božićni koncert u Gradskoj kući	24
Vijesti iz domovinske i mjesne crkve	25

STRPLJIVOŠĆU PROTIV SILA ZLA

U ovako nesigurnim vremenima teško je vidjeti unaprijed, a uvodnici su po svojoj namjeni takvi članci, koji trebaju čitateljstvo upozoriti na događaje koji predstoje i usmjeriti njihovu ljudsku i vjerničku pažnju.

U Perzijskom zaljevu još svom žestinom bjesni rat, koji može svakim danom prerasti u sukob svjetskih razmjera i svojim posljedicama naškoditi velikom dijelu čovječanstva. Također na Baltiku gomilaju se tmasti oblaci neizvjesnosti nad tamošnjim malim narodima, koji žele sačuvati svoju slobodu i samostalnost. Isti su oblaci ovih dana zamračili i naša domaća obzorja i samo zahvaljujući prisebnosti i energičnom stavu određenog broja ljudi, izbjegnuto je ono najgore.

U tavim trenucima teško je vidjeti naprijed. No ipak, mi kršćani znamo, da je put dostojan čovjeka, put slobode, pravednosti, ravnopravnosti za svakog čovjeka i za svaki narod, a taj vodi samo preko istinske demokracije i istinskog dijaloga. Mi znamo da je to težak i naporan put. Zato u ovom vremenu korizme-velikog posta, iako nećemo zatajiti klasične oblike samozatajivanja, molitvu i post, težište svojih duhovnih nastojanja stavimo na vježbanje toliko potrebne kreposti, a to je strpljivost. Ta strpljivost neće se samo sastojati u pasivnom podnošenju uvreda, kleveta i čistih laži na račun našeg naroda, nego će se ona protezati i na strpljivo tumačenje vlastitih stavova i istine makar uz cijenu nerazumjevanja i neprihvatanja sa druge strane, jer strpljivost, koja bi nas šutke bacala na koljena, ne bi bila kršćanska krepost, nego servilnost. Da bi čovjek mogao zauzeti jasne stavove, mora sam biti na čistu sa sobom i svojim vlastitim stavovima. Zato je Institut "Ivan Antunović" obnovio 13. siječnja o.g. poznatu staru priredbu koja je nazvana "Razgovor". Bila je glavna tema, naš jasan stav prigodom slijedećeg popisa gledom na naše nacionalno izjašnjavanje. Sva ova spekulacija našim imenom i nema drugog cilja nego da nas razjedinu na jednom formalnom pitanju kako bi se s nama tada moglo manipulirati u daleko važnijim pitanjima. Jer, ako mi ne znamo kojem narodu pripadamo, kako onda kao narod možemo nešto htjeti i željeti?

Dakle, naša narodna sloga u tom pitanju veoma je važno polazište za sve daljnje akcije. To je upravo specifična uloga Crkve, koja narod kao cjelinu objedinjuje, prije svega propovijedanjem istine, kojim prosvjetljava čovjekovu spoznaju, a sakramentima čisti i pojačava čovjekovu volju i dodaje potrebite snage, da čovjek svoje stavove i kao pojedinac i kao član naroda iznosi i brani.

Zato je korizmeno vrijeme kao stvoreno za to, da se čovjek ojači evandeoskom mudrošću, da nakupi sakramentalne snage, kako bi se u zajednici Crkve osjetio jedinstvenim, da bi to jedinstvo unosio i u one članove naroda, koji nemaju ili su izgubili milost vjere. Na taj način Crkva najizvornije "dvori svoj narod", odnosno sve narode u kojima je utjelovljena.

Ova borba, iako obilato rabi ubojito oružje, ipak je više borba duhova nego li borba određenih sistema, interesa ili etničko-religioznih skupina, kako se ovi sukobi često hoće, možda i ne bez skrivene namjere proglasiti.

Možda kao malo kada u povijesti, u ovim sukobima se vidi, kao u dječjim pričama, kako je tu riječ o sukobu Dobra i Zla. Za razliku od boljševičkih vremena, kada se to uopće nije krilo, nego kada je brutalna sila zamjenjivala svaki dokaz, danas je taktika sasvim drugačija. Danas su sve demokratske snage proglašene rušilačkima i razjedinjujućima. Zato centralističke sile nastupaju kao zaštitnici mira i reda. Da bi tu svoju tezu dokazali, trebaju "dokaze", pa je onda dobro došao i svaki najmanji eksces ili ispad da se od toga napravi "svjetski problem", na koji normalno treba reagirati, ako je potreba i silom.

Stoga nam je potrebna velika evandeoska mudrost, da bi te vješte Zmijine varke na vrijeme otkrili i da im ne nasijednemo. Zato je čovjeku potrebna što svestranija informiranost, ali i životna mudrost po kojoj će prepoznati svaku stvar i smjestiti je među dobre ili zle. A zato nam je potrebna posebna Božja pomoć, a ona se normalno može samo isprositi od Boga. Stoga molitva za mir nije naša jednostavna proba, da Bog uzme sam u ruke sve konce i povuče takve poteze, koji bi sami doveli do smirivanja napete situacije. Bog to može učiniti, to vjerujemo i ispovijedamo. No, Bog redovito ne želi zahvaćati sam, nego želi i u tome našu suradnju, a to je upravo ono o čemu govorimo. Mi smo vjernici, dakle, mnoštvo pojedinaca, naoružani Božjom istinom i Božjom snagom, ulazimo u taj duhovni boj. Naše oružje je, kako kaže apostol Pavao, snaga Božje riječi u kojoj prebiva sva punina božanstva i koja nas čini neizmerno mudrima, da vidimo i prozremo namjere sila Tame, koje vojuju protiv svega što je plemenito, dobro, uzvišeno i sveto, samo da zadovolje svoju žed za ovozemaljskom vlašću i novcem.

Još jednim sredstvom se služe, a to je zastrašivanje. Gotovo svaki dan se izmišlja neka nova priča o tome tko i što prijeti. Čas je to građanski rat, kojeg nitko ne želi, osim onih koji su ga pokušali inscenirati. Čas su to susjedi, koji imaju nekakvih teritorijalnih pretenzija. Čas je to Katolička crkva koja pod firmom "Vatikan" prijeti pravoslavnim narodima i troši na to milijune dolara(?!), pa do malih sitnih mjesnih sukoba na nacionalnoj ili vjerskoj osnovi. Zato je njima veoma važno stvarati ili izmišljati "neprijatelje". Što ih je više, to je efekat bolji, jer se strah na taj način širi, a to je ono što se želi postići. To je poznati boljševički scenario, gdje su se uvijek javljali "klasni", "ideološki", "kleronacionalistički" i tko zna još kakvi neprijatelji, od kojih nas je Partija uvijek branila i sretno obranila, a ti neprijatelji gotovo nikada nisu bili identificirani. Ovakvo stanje ili je već znak patološke bolesti, ili direktna veza sa onim za kojega Pismo govori da je otac laži i zavodnik od početka. Tu treba snagom mudrosti, koja izvire iz Božje riječi, sve te "neprijatelje" mirno i trijezno nastojati odgonetnuti i u ime Božje odbiti, uvjereni u jednu istinu, da sve sile, koje dolaze od Boga, ne siju strah i ne operiraju sa strahom. Onda vrijedi protivnik za ključak odakle dolaze sile koje operiraju sa strahom i koje ga siju. A mi znamo da je sve te sile Krist pobijedio svojim trpljenjem, smrću i uskrsnućem. To je upravo i temeljna poruka korizme, pa neka nam i ona pomogne do potpune pobjede!

MEDITACIJA UZ KRIŽ (Korizma 1991.)

U Svetoj Korizmi liturgija nas svojim ozbiljnim programom vodi u duboka razmišljanja o križu, da se tako pripremimo za slavljenje Uskrsa. Već nas liturgija na početku upozorava da je Uskrs plod križa. Dakle, križ trebamo uvijek povezati sa životom. Inače sam križ ostaje sablazan, kako su ga već Židovi smatrali. Križ u sebi ima duboku poruku za sve ljude. Za nas koji vjerujemo on je sredstvo spasenja, ali i oni koji ne vjeruju u njegovu snagu moraju se s njim suočiti u životu. Dakle, križ je univerzalna stvarnost i realnost života koji zahvaća svakog čovjeka bez obzira na vjersku, nacionalnu, političku, sociološku, kulturnu ili drugu pripadnost. Križ nam svojom djelotvornom snagom svjedoči da je ono jedino sredstvo koje Krist izabire da nas spasi. Krist je imao i drugi i lakši mogućnosti i alternativa po kojima bi nas otkupio, ali izabire onaj put koji je doduše za njega najbolniji, ali za nas najbliži. Na taj način nas spasava i ujedno utire put svakom čovjeku koji mora njime proći. Evo, dobili smo odogovor zašto Krist izabire Križ kao jedino sredstvo spasenja. Križ je sastavljen iz dva dijela: iz horizontale i vertikale. Horizontala i vertikala se spajaju i stapaju u jednu točku u kojoj se događa povijest spasenja. Krist, viseći na tom križu, koji je uzdignut između neba i zemlje pomiruje svijet. Možda bi bilo zanimljivo i za nas korisno otkriti pravi trenutak kada je Krist otkupio tj. spasio svijet. To je učinio u trenutku kada je visio na križu.

Dragi bolesnici koji ste prikovani uz bolesničku postelju, kao što je Krist bio prikovan uz drvo Križa, evo za vas utješne riječi. Dok se nalazite prikovani uz krevet budite svjesni Krista koji u vama i po vama otkupljuje ono što je izgubljeno, a što je vama tako drago. Zato nemojte misliti da ste na ovom svijetu beskorisni. Krist otkupljuje svijet upravo na drvetu križa dok nemoćan visi. Tako i vi prikovani uz krevet nemoćni da učinite išta drugo, budite svjesni svoje patnje da upravo sad činite najviše svojom žrtvom. Sada spasavate mnoge koji su čekali upravo na Vašu pomoć.

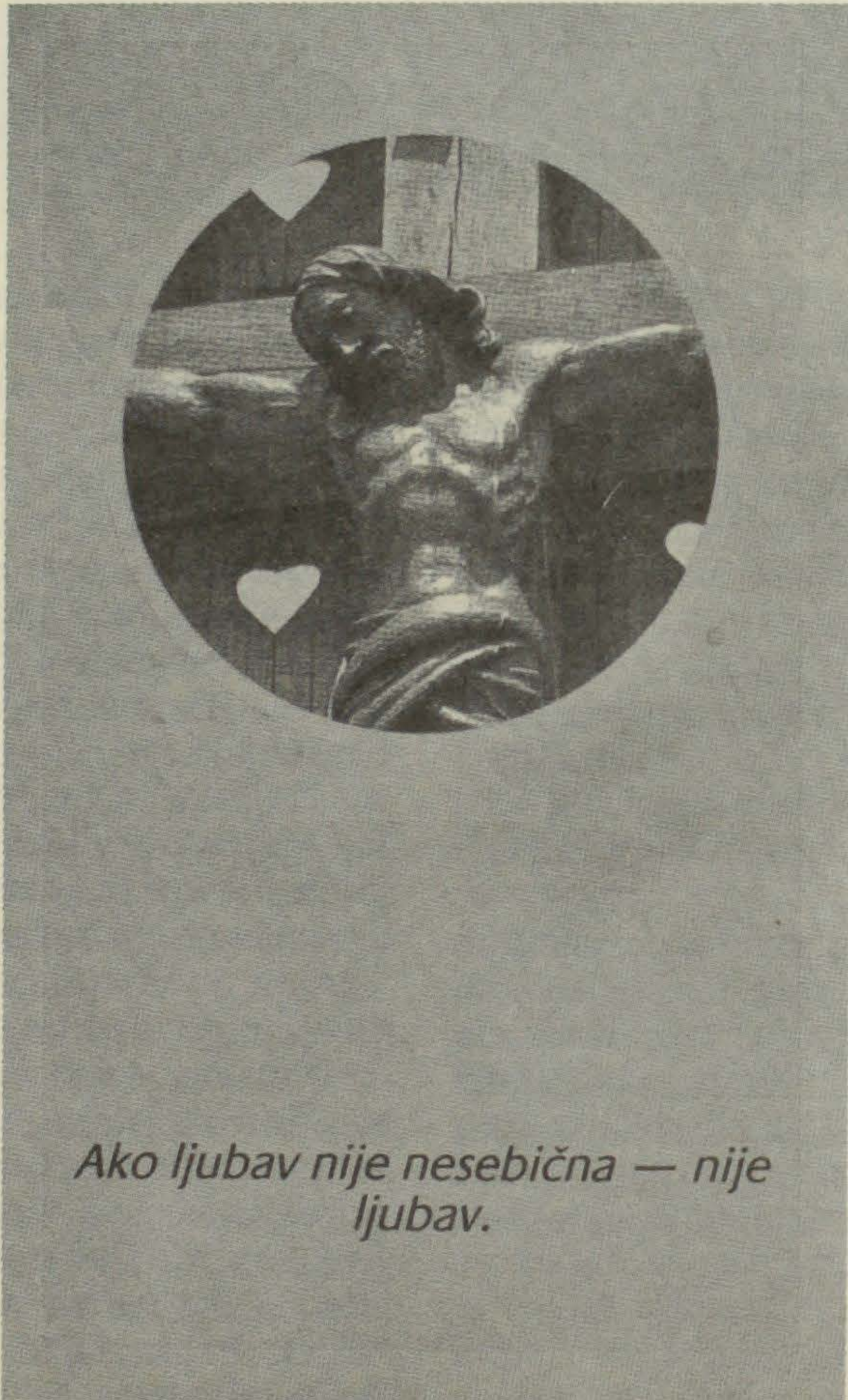
Danas smo pogođeni mnogim krizama koje zauzimaju sve veće razmjere, kako na kulturnom, političkom, moralnom tako i na vjerskom području. Sve bi se

to moglo nazvati jednim imenom "Križ" ili možda bolje "Grijež". Zato Bog da bi spasio, što se da još spasiti šalje svoga Sina da sve uzme i ponese na križ. Upravo to je svrha križa kojem često ne nalazimo smisao čak ni mi kršćani. Zato neka nas ovo vrijeme Korizme nauči pravo vrednovati križ, pa i onaj koji ne donosi svoje očekivane plodove. Neka nas ova Korizma nauči svoj križ prihvatiti i živjeti ga. Jednako tako pozvani smo dragovoljno prihvaćati i križeve mnogih koji se slamaju pod teretom vlastite bijede. Budimo im Šimuni Cirenci koji ćemo im pomoći nositi njihove životne križeve.

Podmetnimo svoja ramena i ponesimo terete tolikih koji padaju pod teretom svojih vlastiti slabosti i grijeha. Danas imamo prilike biti i Veronika, koja briše suze tolikih patnika, nevoljnika i osamljenika. Na svakom koraku susrećemo ljude koji su potrebni naše pomoći, a još više naše ljubavi. Da li im pružamo potrebnu pomoć ili ih možda zaobilazimo poput onog levita i svećenika iz Evandjelja. Korizma je zahtjevna ali i zahvalna, jer nas želi osposobiti da budemo praktični vjernici. Što više da ljubimo ne samo riječima već puno više djelima. To je jedini i pravi cilj korizme. I za kraj možda jedan primjer koji može objelodaniti i osmisliti baš tvoj križ, koji ti se možda čini pretežak. Ujedno s ovim primjerom želim ti reći da upravo zavoliš svoj životni križ kojega si dobio od Gospodina. Poslušaj!

Čovjek dobio svoj križ da ga nosi. Noseći svoj križ odjednom zastane i promisli u sebi: Križ je pretežak a da bi ga mogao nositi. Zašto ga ne bi skratio. Čovjek uzme križ i otpili ga. Sav radostan krene na put. Nije

dugo išao naide na most, kojega ga je trebao prijeći. Sjeti se čovjek svoga križa koji mu može poslužiti da preko njega prijeđe. No, međutim kada ga je stavio da prijeđe preko njega vidio je da je križ prekratak da mu mož biti umjesto mosta, jer je upravo nedostajao onaj dio drveta kojega je čovjek otpilio. Tada je čovjek shvatio da križ kojega je dobio od Boga ne treba skraćivati, jer Bog daje svakome križ po njegovoj mjeri.

Ako ljubav nije nesebična — nije ljubav.

S PAPOM IVANOM PAVLOM II.

Nakon prošlogodišnje milosne zime i proljeća, kada su sile Dobra po nenasilnoj, tihoj "baršunastoj" revoluciji i poslije na demokratskim izborima potiskivale strukture mraka i nasilja, koje je vladalo gotovo pola stoljeća, a negdje i više, počeli su se pokazivati prvi znaci da sile tame neće mirovati.

Bilo je iluzorno i misliti, da te sile neće pokušati pružiti otpor i ponovo zavladati barem nekim dijelovima svijeta. I na drugim prostorima počeli su se sakupljati tmasti i prijeteći oblaci, koji su koncem ljeta izbili u okupaciji Kuvajta i na drugim mjestima. I od tada je počela atmosfera napetosti na svjetskoj razini, ali i na tolikim mjestima, osobito na području Istočne i Srednje Europe.

Ta je napetost rasla i ona evo u naše dane rezultira ratom u Perzijskom zaljevu koji prijete svakim danom da preraste u sukob svjetskih razmjera vojnim intervencijama svojetske armije u baltičkim zemljama, željnim samostalnosti, te silnom napetošću u granicama naše zemlje, koja je situaciju dovela na rub građanskog rata. U tom kontekstu treba promatrati Papinu djelatnost u ovom razdoblju.

VELIKE PROMJENE U VATIKANU

Dne 1. prosinca 1990. godine, sveti Otac je prihvatio ostavku kardinala Agostina Casarolija, koji je još prošle godine napunio 75 godina života, kada Crkveni Zakonik obavezuje sve crkvene službenike, od svećenika do kardinala, da se stave na raspolaganje sv. Ocu, odnosno biskupu, te da svoje mjesto ustupe mladim silama.

Na njegovo mjesto imenovao je nadbiskupa Angela Sodana, šefa odjela vatikanskog Državnog tajništva za odnose sa državama.

Odlazak kardinala Agostina Casarolija imao je veliki odjek u crkvenom i društvenom tisku po cijelom svijetu.

Ovaj je prelat bio poznat kao tvorac tako zvane "vaticanske istočne politike". Sigurno je, kardinal državni tajnik uložio mnogo truda da Sveta Stolica uspostavi barem neke odnose sa Crkvama u komunističkom svijetu u Istočnoj i Srednjoj Europi. Njegova upornost zaslužuje svako priznanje. Nitko ne dovodi u sumnju njegovu dobru namjeru i želju da pomogne Crkvi u tim prostorima. No, bilo je u toj politici i takvih poteza, koji su zadali pojedinim crkvama na tim prostorima veoma teške udarce, a bili su plod jednostrane naivnosti i lakovjernosti, a sa druge strane političke i neljudske prevrtljivosti komunističkih režima koji su na obećanjima bili tako medeni i slatkorječiti, ali do svojih obećanja nisu držali ni koliko do lanjskog snijega.

Jedan od predšasnika kardinala Casarolija, kardinal Tardini je za dijalog s komunistima rekao da je to "pravljenje rupe u vodi"!

No sada, kada je taj sistem uglavnom pao, moći će se mirnije i istinitije vrednovati ovo djelovanje kardinala Casarolija. No, mislim, da za sva vremena treba ostati poruka, da se i u diplomaciji treba više oslanjati na intervenciju Božju, a dosljedno i na njegova načela, nego li na ljudsku mudrost i snagu diplomacije i da uvijek treba tražiti interese Kraljevstva Božjeg, a ne želje određene osobe, političke stranke ili političkog usmjerenja.

"GODINA SOCIJALNOG NAUKA CRKVE"

100. obljetnica enciklike pape Lava XIII. "Rerum novarum" bila je povod da je sv. Otac Ivan Pavao II. ovu godinu proglasio godinom "društvenog nauka Crkve".

Već se odavno osjećalo u Crkvi da će biti potrebno i posebno upozoriti i narediti, da se neke istine i nauk Crkve u samoj Crkvi počne uzimati ozbiljnije.

Bilo bi interesantno znati koliko je svećenika, a tek koliko vjernika pročitale sjajne papinske dokumente o društvenoj nauci, kojih je od spomenute enciklike u ovom stoljeću bio veliki broj? Možda je još pogibeljnije raspoloženje, kako klera tako i vjernike, da su papinske enciklike veoma mudre i dobre, ali da nisu primjerene našim prilikama i da su neprovođive.

Zadovoljni smo time da nekoliko naših teoloških stručnjaka napišu o njima nekoliko stručnih komentara ili članaka za dnevni tisak i time je stvar gotova.

Nažalost, bivši komunistički režim je bolje znao vrednovati papinske dokumente, osobito ove društvenog karaktera i zato su zabranjivali da se te enciklike objave u prijevodima na jezike dotičnih naroda. Dapače, posjedovanje takova teksta na latinskom izvorniku bilo je kažnjivo djelo.

Vraćam se onoj misli koju sam napisao u prošlom broju BK na 5. str., da bi naše pučke pobožnosti trebale uzeti za tematiku papinske dokumente, kako bismo bili u dosluhu sa učiteljstvom Crkve i kako bismo nauku Crkve poznavali i mogli provoditi u praksu.

Možda bi za naše prostore trebalo razmišljati i o posebnim danima ili tjednima, na kojima bi se proučavala nauka Crkve, a napose ova društvena, koja je ovim vremenima, kada su sve dosadanje teorije, napose ona marksistička, u potpunosti zatajile, može biti nadahnućem za stvaranje novog društvenog poretka, zasnovanog na pravednosti, istini i ljubavi, za dobro čovjeka.

PAPINA BRIGA ZA MJESNE CRKVE

Jedna od karakterističnih zadaća Papinog služenja jest briga za Crkve, u pojedinim narodima. To se ne svodi samo na to da Papa imenuje na čelo svake pojedine Crkve biskupa kao glavu te mjesne Crkve, nego mora pratiti njezin razvoj i usmjerivati tokove života u tim Crkvama, napose u onima, gdje se pojavljuju neki nedostaci ili kriva usmjerenja. U tom smislu Papa saziva i pojedine mjesne ili narodne sinode, gdje se onda ti problemi rješavaju.

Sa kolikom radošću, ali i bolju prati sv. Otac razvoj događaja u Albaniji, koja se polagano otvara demokratskim procesima, a s time rastu i prostori slobode. Tako Crkva u toj "prvoj ateističkoj zemlji" na svijetu izlazi polagano iz svojih desetljetnjih katakombi. Tisuće vjernika okupljaju se oko tih preživjelih svećenika i jednog biskupa, kao prvih svjedoka vjere i istinskih Kristovih učenika na udivljenje svega svijeta. To je samo još jedna potvrda istinitosti one riječi, da Crkvu ni vrata paklena neće nadvladati. Sa bolju u duši Papa vidi trpljenje istočnih katoličkih Crkava, napose u Rumunjskoj i Ukrajini, koje tako teško dolaze do svojih osnovnih prava. Uskraćena su im najosnovnija ljudska prava, od prava na svoje vlastite crkve, samostane i župne dvorane, koje su im komunističke vlasti svojedobno oduzele, a sada nasljednice tih vlasti, u kojima je još uvijek dosta komunističkog elementa, koriste tu situaciju u svoje političke svrhe, zavađajući tu katoličku braću sa predstavnicima pravoslavlja, kojima su spomenute vlasti dale u posjed vlasništvo Katoličke crkve istočnog obreda. Umjesto da sadanje vlasti isprave učinjenu pogrešku i vrate prijašnjim vlasnicima ono što im pripada, oni iz toga stvaraju probleme koji će imati teških posljedica

na polju ekumenskog dijaloga. Tako je dijalog sa Ruskom pravoslavnom crkvom zaustavljen.

Rumuni su u posebno teškom stanju, jer nemaju gdje smjestiti brojna zvanja koja se javljaju. U Ukrajini je situacija nešto bolja, ali i tamo veliko mnoštvo zvanja, svoju formaciju prima u katedralnom hramu sv. Jurja u Lavovu ili u kazalištu u Ivano-Frankivsku. Riječ je o stotinama mladića. Na našu radost i na naš ponos, đakovački biskup Ćiril Kos primio je devetoricu mladića bogoslova na studij teologije u svoje bogoslovsko sjemenište. Isto su učinili i hrvatski isusovci. To je samo lijep nastavak one ljubavi i suradnje koju je Crkva u Hrvata imala prema Crkvi u Ukrajini i u vremenima progona kada smo im izdali ilustriranu Bibliju na ukrajinskom, katekizme i molitvenike.

Ovih posljednjih dana papa je imenovao dvanaest novih biskupa za Ukrajinu, od kojih sedam za biskupe istočnog obreda, a petoricu za biskupe latinskog obreda. Kao kruna svega je povratak velikog lavovskog nadbiskupa, kardinala Miroslava Ivana Ljubačivskog na svoj povjesni nadbiskupski tron u Lavovu za Uskrs ove godine.

PAPINA ZABRINUTOS ZA SUDBINU SVIJETA

Papa Ivan Pavao II. od izbijanja krize i rata u Perzijskom zaljevu koristi svaku priliku da pozove svijet na molitvu za mir, a suprostavljene i zaraćene strane na razum i dijalog, naglašavajući da se ratom ne može ništa dobiti, a može sve izgubiti.

Činio je to na svim razinama: od diplomatskih prijemata, susreta sa biskupima, prigodom redovitih tjednih susreta sa vjernicima, prigodom pastoralnih posjeta rimskim župama. Zbilja se mora priznati da je sv. Otac iskoristio svaku priliku i sve mogućnosti, da sukobljene strane odvrati od rješavanja problema putem sile ili rata. Osobno se obraćao najutjecajnijim ljudima, međunarodnim i narodnim institucijama, širokim slojevima vjernika i građana. Od izbijanja rata Papa je svoju djelatnost još pojačao i ne propušta ni jednu priliku da potakne ljude na molitvu, a odgovorne na razumnost radi dalekosežnih i katastrofalnih posljedica ovog ratnog sukoba. I dok je njegova pažnja usredotočena na Blisti istok, pažljivo prati i druga krizna žarišta u svijetu i primjereno reagira na njih. Mislimo prije svega na događaje na Baltiku i u Hrvatskoj. Veoma energično je reagirao na brutalni napad sovjetske soldateske na sredstva priopćavanja i narod baltičkih republika. Uistinu to srce Petrova nasljednika najsličnije je Srcu Kristovu i u njemu ima mjesta za svakoga!

LIK

SUBOTIČKI BISKUP KOD PAPE

U srijedu 12. prosinca 1990. godine sv. Otac Ivan Pavao II. primio je u posebnu audijenciju subotičkog biskupa msgr. Ivana Penzesa. U kraćem razgovoru biskup mu je zahvalio na imenovanju i predao prigodne darove među kojima je bila i Subotička danica za 1991. godinu. U pratnji biskupa bili su g. Kończ Istvan, direktor kancelarije i g. Andrija Anišić, tajnik biskupije.

ŽIVOTNI PUT O. GERARDA TOME STANTIĆA

2. PUČKOŠKOLAC U ĐURĐINU

Svoje djetinjstvo mali je Tomo proveo u svojoj obitelji na salašu, kako su tada nazivali kuće u kojima su stanovali bunjevački Hrvati, i koji su bili razastui na prostranim bačkim ravnima, "ko s đerdanom zrna sitnih" - kako salaše naziva pjesnik bačkih Hrvata Aleksa Kokić. (1)

Život mu je tamo tekao kao i život sviju njegovih vršnjaka, salašara. U početku, dječje igre u društvu druge djece, koje tada nije majnkalo. Kad je malo poodrastao, kao i sva druga salašarska djeca, pridonosio je zajedničkom dobru obitelji. Najveća uloga djece bila je u tome, da izvode blago na pašu: čopore svinja, stada ovaca, goveda ili jata peradi, kao što su purani. Takvih poslova nije manjkalo u obitelji. Jose Stantića, koji, iako nije bio veleposjednik, posjedovao je oko četrdeset jutara plodnih oranica. Jednu od tih dužnosti, ili po svoj prilici, sad jednu, sad drugu, vršio je i naš Tomica, kako su ga od milja nazivali u obitelji, jer je bio najmlađi član. Ove dužnosti vršio je Tomica i kada je pohađao pučku školu, kako mu je već vrijeme dopuštalo.

Po svoj prilici, Tomica nije počeo pohađati pučku školu prije navršene devete godine. On je, naime, stupio u novicijat karmelićana u dobi od dvadeset godina. Osim četiri razreda pučke škole, prije novicijata je sedam godina pohađao gimnaziju, tj. išao je u školu ukupno jedanaest godina. Kada se to oduzme od dobi u kojoj je stupio u novicijat, proizlazi da je imao devet godina kad je pošao u pučku školu.

Uzrok zbog kojeg nije pošao ranije u školu, nalazi se u pomanjkanju škole na prostranim đurđinskim njivama. Selo Đurđin obuhvaćalo je u to vrijeme prostrana polja, koja su se prostirala između Bajmoka, koji se nalazio zapadnije, i Žednika prema istoku. A od Subotice je bio udaljen dvadesetak kilometara prema jugu. S južne strane, graničio je Đurđin sa selom Pačir. Na takvom prostoru nije bilo ni općine, ni škole, a ni crkve.

Kada je Tomica imao otprilike devet godina, otvorena je prva škola na đurđinskim salašima, koja je nazvana "Kopilovom" školom, jer je bila otvorena na inicijativu Luke Kopilovića, koji je darovao jednu prizemnu zgradu na svom imanju, postavio klupe o vlastitom trošku, doveo učitelja i materijalno ga pomagao. Lokacija škole, nije bila daleko od "Stantićeva šora", tj. salaša na kojima su stanovali u glavnom oni koji su nosili to prezime. (2) U toj školi bilo je na početku oko devedeset učenika, mahom djeca bunjevačko-hrvatskih obitelji. U to doba, niame, na tom prostoru nije bilo stanovnika drugih narodnosti.

Na kojem je jeziku bila nastava? Svakako je bila na mađarskom jeziku, iako je za pretpostaviti da je sve moralo ići dosta teško, jer djeca nisu znala drugog jezika, osim svoje bunjevačke ikavice.

Da bismo dočarali kakav je mogao biti napredak u takvom učenju, kao ilustracija može poslužiti pričanje moje pokojne majke, koja je pod kraj prošlog stoljeća, pohađala istu, ili sličnu školu u Đurđinu. Pričala je ona, s ne malo humora, kako bi na očev upit kakvu su zadaću imali u školi, ona redovito odgovorila da su imali za čitanje priču "Icinke-Picinke". Na ponovne upite, uvijek bi odgovorila isto: "Icinke-Picinke". Mojoj majci, ta pučka škola je poslužila samo toliko da je naučila čitati i pisati.

Vjerojatno je bilo slično i s ostalim učenicima, pa i s Tomicom, koji su pohađali slične škole.

Ako je škola, koju je pohađao Tomica bila locirana na mjestu koje sam spomenuo, onda mu je ona bila prilično udaljena. Salaš Jose Stantića, bio je, naime, "priko dola" sjevernije od "Stantićeva šora", gdje se također nastanula skupina, koja je nosila prezime Stantić, a za razliku od drugih, koji su ostali u "Stantićevu šoru", oni su imali nadimak: "Stantićevi Dragačini". (3) Moralo je biti

dosta problema u pohađanju škole po kolskim putevima, koji su bili, ili prašnjavi, ili blatni, jer, razumije se, nije bilo nikakvih popločenih puteva. U takvim uvjetima Tomičin je otac znao izvoditi šale sa svojim najmlađim sinom. Jednom mu je zgodom rekao da će mu kupiti malog magarca, Tomičine veličine, kako bi Tomica na njemu mogao jahati do škole. Tomica je šalu uzeo za ozbiljno, ali je u svojoj glavici prosudio da ga magarčić ne bi mogao nositi na svojim leđima, pa je zato odgovorio svom ocu: "Čiča, kupite Vi meni magarca, koji je velik kao Vi..." Ovaj bi događajčić O. Gerard kasnije rado spominjao na rekreaciji svoje zajednice i od srca se nasmijao.

Osim ovog događaja, spominje se i njegov dječji nestašluk. Tomica je, naime, imao nećakinju Kristu Stantić, kćer sestre mu Stane, koja je bila udata za Matu Stantića. Krista je bila nekoliko godina mlađa od Tomice, ali je pripadala istom razigranom društvu brojne djece. U jednoj igri Krista je trebala biti nevjesta koja treba poći na vjenčanje. "Nevjesti", jasno, nije mogao manjkati vijenac na glavi. Tomica, koji je bio nešto stariji, došao je na ideju da "nevjesti" za vijenac upotrijebi čičak. S drugima je nabrao čička i utisnuo "nevjesti" u kosu. Možemo zamisliti kakvog li je plača bilo kad su "nevjesti" skidali vijenac od čička. (4)

Ovi podaci, iako škrti, dovoljni su za upoznavanje Tomičina djetinjstva. Život mu je bio lijep na prostranim bačkim đurđinskim njivama. Obitelj nije bila bogata, ali je posjedovala dosta plodnih oranica, tako da je obitelj mogla mirno živjeti.

Tomici nije nedostajalo ozračja za dječje radosti, u kojima nisu bili prikraćeni ni mali salašari, osobito zato što je bilo puno djece. Uz njihove male usluge, kroz čuvanje blaga, oni su mogli imati vremena za dječja maštanja i pronalaženje prikladnih igara, koje su ih zadovoljavale i ispunjavale. Ozračje ovog sretnog djetinjstva bogatog iskustva na prostranim bačkim ravnica ostavit će duboke tragove u njegovoj duši, tako da će se kasnije služiti slikama i doživljajima iz svog djetinjstva, kako bi mogao izraziti svoja duhovna iskustva. Kao potvrda toga neka nam posluže posebno ove dvije usporedbe koje ovdje doslovce navodim iz pisane baštine Božjega Sluge O. Gerarda Tome Stantića: "Mali svinjar ne bi se dobro osejćao među kraljevskim sinovima, a naša duša sa svojim običnim nagnućima, ne bi se dobro osjećala ako bi se prije očišćenja sjedinila s Bogom". (5)

Slijedeća molitva je također odjek doživljaja iz djetinjstva, kada je imao prilike gledati gotovo beskrajne njive zasijane pšenicom. Molitva glasi: "Mali Isuse, Ti si u nama kao mlado proljetno žito, koji želiš u nama rasti. Kada nas muče i ubijaju, (tada) sazrijevaš kao na drvetu križa. Žito raste, plod donosi da imamo što jesti. On raste u nama, to jest: Njegova ljubav, Njegovo djelovanje u nama..." (6)

(Nastavit će se)

BILJEŠKE:

1. Aleksa Kokić, Srebrno klasje, Subotica, 1962. str. 150.
2. Prema sjećanju Fele Stantića, Dokumenti I, Arhiv Vicepostulature Karmelićana. Nešto kasnije je sagrađena škola Milodanović-Brnić u Dulić kraju. U vezi s poteškoćama oko nastavnog jezika, ups. dr. Ante Sekulić, Zbornik za narodni život i običaje, JAZU, knjiga 50, str. 387-388.
3. Priča se da su dobili nadimak "Dragačini" zato što su selili na svoja imanja tragačom.
4. Pismena izjava Kriste Stantić, Dokumenti II, Arhiv Vicepostulature Karmelićana.
5. Krista Stantić je taj događaj ispričala i piscu ovog prikaza.
6. "Na Božji način među ljudima", Zagreb, 1988., str. 96.
6. Isto, str. 20.

*o. Ante Stantić, OCD
vicepostulator*

KRUNICA ZA PATNIKE

(meditativno)

U Žalosnoj krunici pratimo Isusa od Maslinske Gore do Kalvarijskog vrhunca. U tom nizu prizora iz Muke Isusove pruža nam se vidik na more trpljenja što ga je naš Spasitelj podnio u vlastitom biću kroz posljednje sate svog života na zemlji...

Ali u druženju s Isusom Patnikom u duhu se susrećemo i s tolikim patnjama čitavog čovječanstva:

- patnje srca i duše...

- patnje razuma i volje...

- te nebrojene patnje u tijelu čovjeka...

Danas nam sredstva društvenog priopćavanja omogućuju da čujemo i vidimo mnogostruke nevolje i stradanja na kugli zemaljskoj: strahote što ih prouzrokuju prirodne nepogode, požari i poplave, oluje i tuče, kiše i suše, potresi i odroni...

A koliko nesreće rezultat su suvremene ali još neusavršene mehanizacije i tehnike: srušeni avioni u zraku, sudari vlakova na tgračnicama, razlupani automobili po cestama, eksplozije u tvornicama, urušavanja u rudnicima itd. I sve to ostavlja pustoš i ranjeno ljudstvo, odnosi živote...

Pred nama su također patnje što ih nanosi čovjek čovjeku svojom sebičnošću, nepravdama, gaženjem ljudskih prava, ponižavanjem ljudskog dostojanstva na mnogim područjima: u odnosu s nerođenima, s maloljetnima, sebi ravnima, starima i nemoćnima, bolesnima i invalidima... Jeza nas podilazi kad slušamo statističke podatke o pobačajima, o smrtnosti neishrajene djece, o siromaštvu i gladi, o patnjama izbjeglica i beskućnika... Patnje današnjih obitelji: nesloge, rastave braka, ostavljena i nezbrinuta djeca, ponižene i napuštene žene...

A što da kažemo o suvremenim ratovanjima i razaranjima s prijetnjom uništenja svega...

I tako se u nedogled nižu pred nama slike socijalne, moralne i materijalne bijede s bezbrojnim zlima... U svemu tome kao da čujemo jauk i zapomaganje upravljeno upravo nama, meni. Pred tom stvarnošću stojimo potreseni i nemoćni da išta promijenimo. Sreća što nas upravo ta nemoć baca pred Onoga koji je Otac i sve može i sve hoće što je DOBRO. Molimo zaufano od

Njega pomoć za čitav svijet. Ako smo u toj molitvi združeni s Marijom, onda smo na pravom putu da budemo uslišani.

Zato opet uzimamo svoju krunicu i nižemo kršćanske molitve s naglaskom na vapaj: "moli za nas grešnike sada i ..."

Žalosna Otajstva krunice pružit će nam predmet za razmišljanje i motiv za zauzimanje za razne kategorije patnika.

1. ISUS KOJI SE ZA NAS KRVLJU ZNOJIO.

Sve nabrojeno i puno više nenabrojenoga događa se kroz stoljeća i tisućljeća i sve je bilo prisutno pred Isusovom dušom u Getsemaniju. Na taj prizor spopala je našeg Bož. Otkupitelja smrtna muka i s njegova čela poteče znoj "kao kaplje krvi", piše sv. Luka. Kraj Isusa u smrtnoj stisci sjetimo se svih koji podnose duševne muke i boli srca.

2. ISUS KOJI JE ZA NAS BIČEVAN BIO.

Kažu neki duhovni pisci i psiholozi da čovjek koji je plemenitiji i nježnije građe jače osjeća tjelesne boli. A ima li savršenije sazdanog organizma nego što je presveto Tijelo Boga-Čovjeka? Koliko li je moralo trpjeti to sveto tkivo pri svakom udarcu biča iz grube ruke bahatih vojnika! Molimo pritom za one kojima drugi nanose tjelsene boli udarcima ili na drugi način.

3. ISUS KOJI JE ZA NAS TRNJEM OKRUNJEN BIO.

Isus je priznao da je "Kralj" zato mu se izruguju i ponizuju ga. Ali On se ne odriče svoga božanskog porijekla i svoje uloge da uspostavi među ljudima nebesko kraljevstvo ljubavi i mira. Molimo za sve progonjene i ponižavane radi njihova staleža, društvenog položaja ili uvjerenja.

4. ISUS KOJI JE ZA NAS TEŠKI KRIŽ NOSIO.

Osuđen je na sramotnu smrt. Ali sam mora ponijeti prekrizene grede drveta na kojem će umrijeti. Na tom putu s križem Isusu malaksaju sile i više puta pada. Ali uvijek se digno dok ne stigne do cilja. Prati ga mržnja... Ali ljubav njegove Majke i ono par prijatelja daje mu snage. Molimo s Gospom za one koji pod teretom životnih križeva posreću i misle da ne mogu dalje...

5. ISUS KOJI JE ZA NAS NA KRIŽ RASPET BIO.

Poslušno je legao i dao se prikovati na križ. Krvnici su uzdigli križ da Isus može "sve privući k sebi". Tri sata visi naš Spasitelj sav krvav, od ljudi prezren, od Oca zapušten. Ali baš s Križa nam Isus ostavlja divnu oporuku: Predanje Ocu, opraštanje svima, i predaje nam svoju Majku. Molimo stoga Mariju, kao utočište grešnika, zdravlje bolesnih za one koji su prikovani na križ teške bolesti i očekuju smrt kao osloboditeljicu...

Moleći krunicu uz razmatranje i velike nakane iskusit ćemo kako je ona divna molitva.

s.M. Andelina

PRVI "RAZGOVOR" INSTITUTA "IVAN ANTUNOVIĆ"

Institut "Ivan Antunović" je 13. siječnja (januara) 1991. god organizirao prvi "Razgovor" i na taj način poslije 50 godina obnovljena je stara kulturna priredba koja je od 1934. do 1941. god. održavana u Matici subotičkoj početkom siječnja u čast obljetnice smrti našeg preporoditelja i prosvjetitelja biskupa Ivana Antunovića koji je umro 13. siječnja 1888. god. u Kaloči.

Ti "Razgovori" su bili susret svećenika i svjetovnjaka na kulturnoj priredbi, gdje su obrađivana pojedina pitanja iz života bačkih Hrvata.

Da bi obnovljen "Razgovor" bio vjeran tradiciji, imao je uobičajen program.

Na početku je djevojka u svečanoj bunjevačkoj nošnji Zlata Lacić recitala pjesmu dr Matije Evetovića "Molitva Bunjevaca". Zatim je katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić otpjevao kompoziciju Milana Asića "Domovino moja" na tekst pjesnika Jakova Kopilovića.

Poslije toga predsjednik Instituta pozdravio goste i njegov govor donosimo u cijelosti.

Predavanje prof. Ivanke Skenderović

Glavna točka programa ovog obnovljenog "Razgovora" bilo je predavanje prof. I. Skenderović pod naslovom "Bački Hrvati - Bunjevci u popisima stanovništva" (jučer, danas i sutra).

Prof. I. Skenderović je prije iznošenja podataka iz proteklih popisa stanovništva iznijela neke povijesne podatke o događajima koji su imali bitnog utjecaja na politički i kulturni život bačkih Hrvata.

"Odijeljeni od svog matičnog hrvatskog naroda, na vjetrometini zbivanja, grupe najrazboritijih i najodlučnijih sinova pokušali su svojim radom i osobnim žrtvama utjecati na tok povijesti Bunjevaca". U svakom naraštaju bilo je pojedinaca koji su imali znanja i hrabrosti stati na branik prava svog naroda. Da spomenem samo neke svijetle trenutke tog povijesnog toka kroz više od sto godina:

Biskup Ivan Antunović je 19. III 1870. god. u Kaloči objavio prvi broj "Bunjevačkih i šokačkih novina". Krajem 1883. god. objavljena je "Bunjevačko-šokačka Danica" ili subotički kalendar za 1884. god. pod uredništvom Paje Kujundžića (kasnije Subotička Danica). U Baji je

1884. god. pokrenut mjesečni list "Neven" čiji je prvi urednik bio učitelj Mijo Mandić.

2. svibnja (maja) 1868. god. Pajo Kujundžić je poslao molbu sa 1.200 potpisa najuglednijih subotičkih Bunjevaca (Hrvata) Ministarstvu za prosvjetu i vjeroispovijest u Budimpešti da se u nastavu uvede bunjevački (hrvatski) jezik. Ta je molba bez obrazloženja odbijena nakon godine dana.

Grupa subotičkih rodoljuba 1878. god. osnovala je društvo "Pučka kasina", koja je kroz niz decenija razvila svoju kulturnu djelatnost i bila je središte preporodnog djeolovanja u Subotici i mnogo šire.

Samo da spomenem jednu aktivnost Pučke kasine. Ona je od 1879. god. priredjivala na Marin dan (2. veljače) svečanu zabavu "Veliko prelo", koje je pomoglo u buđenju i čuvanju narodne svijesti Bunjevaca.

Rodoljubna bunjevačka omladin, čije su vođe bili Stipan Matijević, Beno Sudarević i Ivan Budinčević osnovali su 1896. god. omladinsko društvo "Kolo mladeži" koje je imalo zadatak organiziranje zabava, njegovanje narodne glazbe i bolklora, a sve to da se spriječe sve jači pritisci mađarizacije. Ali, 20. XI 1900. god. to društvo je ukinuto.

Za sve to vrijeme među bačkim Hrvatima (Bunjevci i Šokcima) vršena je mađarizacija svim zakonitim i nezakonitim sredstvima u javnom životu, u školama i u crkvi. Najbrže i najuspješnije odnarođivanje vršeno je putem sveukupnog školstva. U Subotici su ukinute bunjevačke škole 70-tih godina. U Somboru su te škole ukinute 1876. god., a u Baji 1883. god. Obračanje Bunjevaca za pomoć kaločkom nadbiskupu pa i kralju osobno nije donijelo nikakav rezultat. Ali, što je mađarizacija bila jača i nepravdnija, to su snažnije izbijali na

površinu hrabri pojedinci, čija su imena časno upisana u našu povijest i među borce za narodna prava. Ponosni smo što je velik njihov broj. To su bili ljudi iz svih slojeva i zanimanja.

U Mađarskoj su postojale privatne škole i zato je Pajo Kujundžić 1913. god. pokrenuo inicijativu za osnivanje privatnih bunjevačkih pučkih škola. U tu svrhu osnovana je prva Školska zadruga u Subotici. Za godinu dana osigurana su novčana sredstva i čekalo se odobrenje mađarskog Ministarstva unutarnjih poslova, ali zahtjev je odbijen.

U svibnju 1914. god. donešen je zakon po kojem se narodnim manjinama dozvoljava upotreba njihova jezika u školi na zahtjev roditelja ili učenika. No, Bunjevci ni od ovoga zakona nisu ništa dobili, jer je izbio prvi svjetski rat. List "Neven" i kalendar "Subotička Danica" nisu dalje objavljeni, 1915. god. umro je Pajo Kujundžić.

Poslije toga prof. I. Skenderović se kratko osvrnula na kraj prvog svjetskog rata i na velike političke promjene zbog poraza i propasti Austro-Ugarske kada je stvorena nova država Južnih Slavena. Za nas je tada bila presudna uloga Blaška Rajića.

Zatim je u predavanju prikazan period između dva rata i dugi period poslije drugog svjetskog rata, koji je u novim društvenim i političkim prilikama doveo do velikih i sudbonosnih promjena, koje su imale dalekosežne posljedice u cjelokupnom političkom, duhovnom i kulturnom životu bačkih Hrvata sve do naših dana.

U predavanje je o tome bilo istaknuto nekoliko važnih podataka, ali ih ne možemo navoditi zbog ograničenog prostora.

Statistički podaci o popisima stanovništva

Poslije uvodnih napomena i kratkog povijesnog osvrt, prof. I. Skenderović je iznijela neke podatke iz popisa stanovništva.

Koncem 1918. god. Subotica je imala 101.000 stanovnika, od toga 72.000 Hrvata, 5.000 Srba, 20.000 Mađara, a zatim ostale narodne grupe.

Objavljeni su 1927. god. ovi podaci: Subotica ima 101.857 stanovnika, od toga u gradu oko 60.000, na Paliću oko 2.500, a na salašima oko 40.000. Od toga oko 72.000 Hrvata, 6.818 Srba, 21.000 Mađara, 4.000 Jevreja, 2.000 Nijemaca.

Nešto kasnije, 1934. god. u Subotici ima 102.133 stanovnika. Bitno je promijenjen nacionalni sastav stanovništva: 45.792 Hrvata, 10.050 Srba, 30.860 Mađara. Postavlja se pitanje kako je smanjen broj Hrvata.

Popis iz 1948. god. daje sljedeće podatke: u Subotici ima 48.362 Hrvata, što je 39,1 % stanovništva, a 1934. god. bilo je 43,5 %.

Po popisu iz 1953. god. u Subotici ima 46.574 Hrvata, tj. 36,8 %.

Popis 1961. god daje sljedeće podatke: u Subotici je 47.696 Hrvata, tj. 34,9 %

Po popisu iz 1971. god. u Subotici je 46.330 Hrvata.

Po popisu iz 1981. god. u Subotici ima 32.589 Hrvata i 8.895 Bunjevaca, koji su u statistici Srbije ubrojani među ostale.

U Srbiji sa Vojvodinom ima Hrvata:

1961 - 196.499; 1971. god. - 184.913; 1981. god. - 149.368.

Za samo 10 godina smanjen je broj Hrvata u Srbiji sa Vojvodinom skoro 40.000, a u Subotici 13.644.

Podaci svih popisa pokazuju stalno opadanje broja Hrvata i smanjenje njihovoga postotka u sveskupnom broju stanovništva.

Obzirom na određeni zadatak teme ovog predavanja, nije praćeno kretanje u statistici drugih naroda i narodnosti u Subotici i SRBiji.

Poslije predavanja prof. I. Skenderović bila je vrlo živa rasprava i više pristunih je iznijelo svoje mišljenje o pojedinim pitanjima, koja su naznačena u predavanju.

ZAKLJUČAK

Prije novog popisa stanovništva Jugoslavije, koji će biti početkom travnja (aprila) 1991. god. postavlja se važno pitanje nacionalnog opredjeljenja i izjašnjavanja Bunjevaca i Šokaca u Vojvodini.

U tom popisu većina Bunjevaca će se izjasniti kao Hrvati, jer znaju da su dio hrvatskog naroda, ali postoji dosta velika grupa koja se izjašnjava samo kao Bunjevci.

Zato uvijek treba naglašavati: Ako se Bunjevac izjasni kao Hrvat, on se ne odriče svoje bunjevštine, nego želi njegovati sve bunjevačke tradicije i kulturne vrijednosti. Mnogima to nije jasno i zato nastaju nesporazumi. Zbog toga treba svima objasniti: Ako Bunjevci kažu da su Hrvati, oni ne prestaju biti Bunjevci, ali osjećaju da pripadaju hrvatskom narodu.

U popisu je nacionalno izjašnjavanje važno zbog statistike. Nije svejedno koliko ima Hrvata u statistici bilo kojeg sela ili grada u Vojvodini. Uvijek treba gledati na proporcionalnu zastupljenost u svim javnim organima i upravi.

Ako se netko izjasni samo kao Bunjevac ili Šokac, on u konačnoj statistici Republike Srbije nestaje, jer će biti uvršten u rubriku: "ostali", kako smo vidjeli u popisu 1981. god.

Sve ovo što je navedeno, treba imati na umu prilikom izjašnjavanja na popisu koji nas očekuje.

Koncert i spomen misa za biskupa Ivana Antunovića

Poslije završetka "Razgovora" u sjemeništu "Paulinum" gosti su prešli u katedralu, gdje u 17.30 sati bio koncert katedralnog zbora "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić. Na programu su bile najuspjelije točke iz koncerta koji je zbor imao 28. prosinca (decembra) 1990. u Velikoj vijećnici stare Gradske kuće u Subotici.

Nakon koncerta bila je u 18 sati spomen misa za biskupa Ivana Antunovića, koju je prikazao preč. gosp. Andrija Kopilović. On je u homiliji dao dostojno priznanje našem velikom preporoditelju i prosvjetitelju navodeći brojne njegove misli.

Ova sv. misa bila je u isto vrijeme završetak božićnog doba i zato su pjevane božićne pjesme uz pratnju tamburaškog orkestra mladih pod vodstvom gospodje Jelene Jaramazović.

Tako su završene sve tri svečanosti ovog bogatog dana na veliko zadovoljstvo svih prisutnih koji su se okupili u veoma lijepom broju. Zato želimo da ova priredba bude svake godine sve bogatija u svom sadržaju.

POZDRAVNI GOVOR ZA OTVARANJE "RAZGOVORA"

Ravno prije pedeset godina, 12. siječnja 1941. god. održan je u Subotici, u Subotičkoj Matici, vlastitoj zgradi Hrvatske kulturne zajednice, posljednji, osmi po redu "Razgovor" te ustanove, kao susret najšireg kruga hrvatskog naroda sa vodjama onodobnih hrvatskih kulturnih ustanova Subotice i cijele Bačke. Na tim susretima, koje su nazvali "Razgovori" obradivane su teme iz našeg kulturnog, duhovnog i narodnog života u Bačkoj. Ti susreti su se održavali redovito u nedjelju koja je prethodila godišnjici smrti našeg velikog narodnog preporoditelja, biskupa Ivana Antunovića, koji je umro 13. siječnja 1888. god. u Kaloči. Te skupove je otvarao i vodio Blaško Rajić, predsjednik Hrvatske kulturne zajednice.

Iz postojećih izvještaja vidi se koliko je mnoštvo katoličkih svjetovnjaka i, na žalost, veoma mali broj svećenika sudjelovao na tim kulturnim manifestacijama. No, valja istaći, da je bio prisutan biskup Lajčo Budanović, koji je svojim silnim duhom i autoritetom stajao iza svih tih akcija, koje je redovito vodio i usmjeravao njegov generalni vikar, već spomenuti Blaško Rajić.

Kada se, u kasnu jesen 1989. godine, u Subotici osnovao Institut "Ivan Antunović", jedna od privih misli mi je bila, da bi on, kao nasljednik spomenute Hrvatske kulturne zajednice, morao upravo preko te vrijedne ustanove "Razgovora" zapodjenuti razgovor sa što širim slojevima hrvatskog-bunjevačko-šokačkog i doseljeničkog življa o velikim suvremenim potrebama i problemima, o kojima se do osnutka Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine doista nitko nije starao, jer se u ime bratstva i jedinstva i dobrih međjunacionalnih odnosa hrvatsko ime nije smjelo niti izgovoriti, a kamoli govoriti, da bi bunjevački ili šokački živalj imao kakvih svojih kulturnih i prosvjetnih potreba, ili, Bože sačuvaj, kakvih zahtjeva, jer nastava na srpsko-hrvatskom jeziku rješavala je sve probleme, a ona je ustvari nametala srpski jezik i kulturu našem narodu pod firmom jugoslavenstva sa kojom se i danas maše.

Da bi se bacila šaka praha u oči jugoslavenskoj javnosti, da se ipak nekako respektiraju prava Bunjevaca, obnovljen je rad KUD "Bunjevačko kolo" koje u najboljem slučaju može biti foklorno i pjevačko, odnosno glazbeno društvo, a nikako "kulturno i umjetničko", jer ono ne njeguje ni hrvatsku riječ, (službeni jezik je srpski), a još manje književnost, ni druge oblike našeg kulturnog stvaralaštva.

I ova rasprava, da li to društvo treba ili ne treba nositi hrvatsko ime, smatram tragikomeditom. Danas, kada u Evropi svaka etnička grupacija ima pravo na svoje ime i da svojim imenom naziva svoje ustanove, zar će to samo bačkim i srijemskim Hrvatima biti ukraćeno?

Nedavno sam razgovarao sa nekim svećenicima, Lužičkim Srbima, pa oni, izgubljeni u mnoštvu njemačkog življa, imaju se svoje ustanove na svom jeziku i pod svojim imenom.

Kome smeta naše ime i naša riječ? Usta su nam puna demokratije i ravnopravnosti, pa neka je bude više na djelu. Na žalost i Crkva je u tom prežalosnom razdoblju neoprostivo šutjela u ime katoliciteta i njezina jedinstva. No, bilo je u njezinu krilu i onih koji su

čuvali žižak narodne svijessti, pa makar su zato živjeli potisnuti na rub zbivanja. No, sada kada se vrata demokratije, doduše veoma teško i polagano otvaraju, svatko u njoj mora uzeti i ponijeti dio svoje odgovornosti. U demokratskom društvu svaki se narod, obitelj i pojedinac mora izboriti za svoje mjesto u društvu i to ne smije ni od koga očekivati kao nekakav dar, jer ga onda sigurno neće dobiti.

Ovaj Institut, koji je osnovan da bi "dvorio svoj narod", želi tu svoju dužnost uzeti veoma ozbiljno i odgovorno, makar se to nekome i ne svidjelo, jer u protivnom nema opravdanja svoga postojanja. Ovi "Razgovori" žele svake godine iznijeti po jedan ili dva velika problema ili potrebe našega naroda, iznijeti ih pred lice što šireg kruga ljudi, kako bismo svi zajednički o tome ne samo razmišljali, nego zajednički poduzimali korake u očuvanju i ostvarivanju vlastitih interesa i potreba.

Temu današnjeg našeg "Razgovora" diktirao je život, odnosno činjenica da će 1. travnja o. g. početi 6. poslijeratni popis stanovništva ove zemlje. Bolna iskustva, osobito posljednjeg popisa, svom su silinom nametnula ovu problematiku, da se o njoj progovori i na ovom skupu i da bude centralnom temom ovog današnjeg "Razgovora".

Moram istaći, da se upravo na tim popisima vidi sva problematika našega bivovanja u ovim prostorima. Čini se da smo i u tome jedinstveni primjerak u Evropi, a možda i u svijetu. Mislim da nema sličnog slučaja, da

jednom narodu, koji je već trinaest i pol stoljeća član Katoličke crkve i evropske civilizacije, morate u jednom predpopisnom vremenu tumačiti, kojem narodu i kulturi on pripada. To je smiješno, ali i žalosno da se to događa nama. Priča se o Bunjevcima kao nekakvom samosvojnomo narodu, koji je jedinstven u cijelom svijetu. Što ćemo sa onima koji se isto osjećaju i zovu Bunjevcima, a žive u okolici Senja i po tolikim mjestima Bukovice i cijele Dalmatinske Zagore, a svi ovi, kao i oni po Hercegovini se osjećaju i jesu Hrvati!

Mislim, da je šteta trošiti riječ o nekoliko puta ponavljanoj tezi da su Bunjevci pokatoličeni Srbi, koja je bila propagirana tridesetih godina ovog stoljeća od militantnog srpskog šovinizma, a u ove dane te se teze opet povlače po stupcima dnevnotiska. To je besmislica bez presedana, da bi se jedna cijela grana prevela sa jedne vjeroispovijesti na drugu i da o tom povijest nije zapisala ni retka, dok je o sličnim pojavama registrirala i detalje na pr. prijelaz pojedinih sela na protestantizam ili povratak u Katoličku crkvu. No, što je važnije, tko malo pozna govor, kulturu, mentalitet našeg bunjevačkog svijeta, samo bez pameti ili zlobno može tvrditi da smo mi isti sa našim pravoslavnim srpskim susjedima, sa kojima već stoljećima živimo pomiješani u ovim prostranstvima. A i teza o jugoslavneštvu, o Bunjevcima, kao izvorno jugoslavenskom narodu. Ti ljudi miješaju dva posve različita pojma, a to je pojam državljanstva i narodnosti. Svi smo mi po državljanstvu jugoslaveni, a po narodnosti pripadamo različitim narodima ili nacionalnim manjinama. No, o tome ćemo čuti više od naše predavačice prof. Ivanke Skenderović.

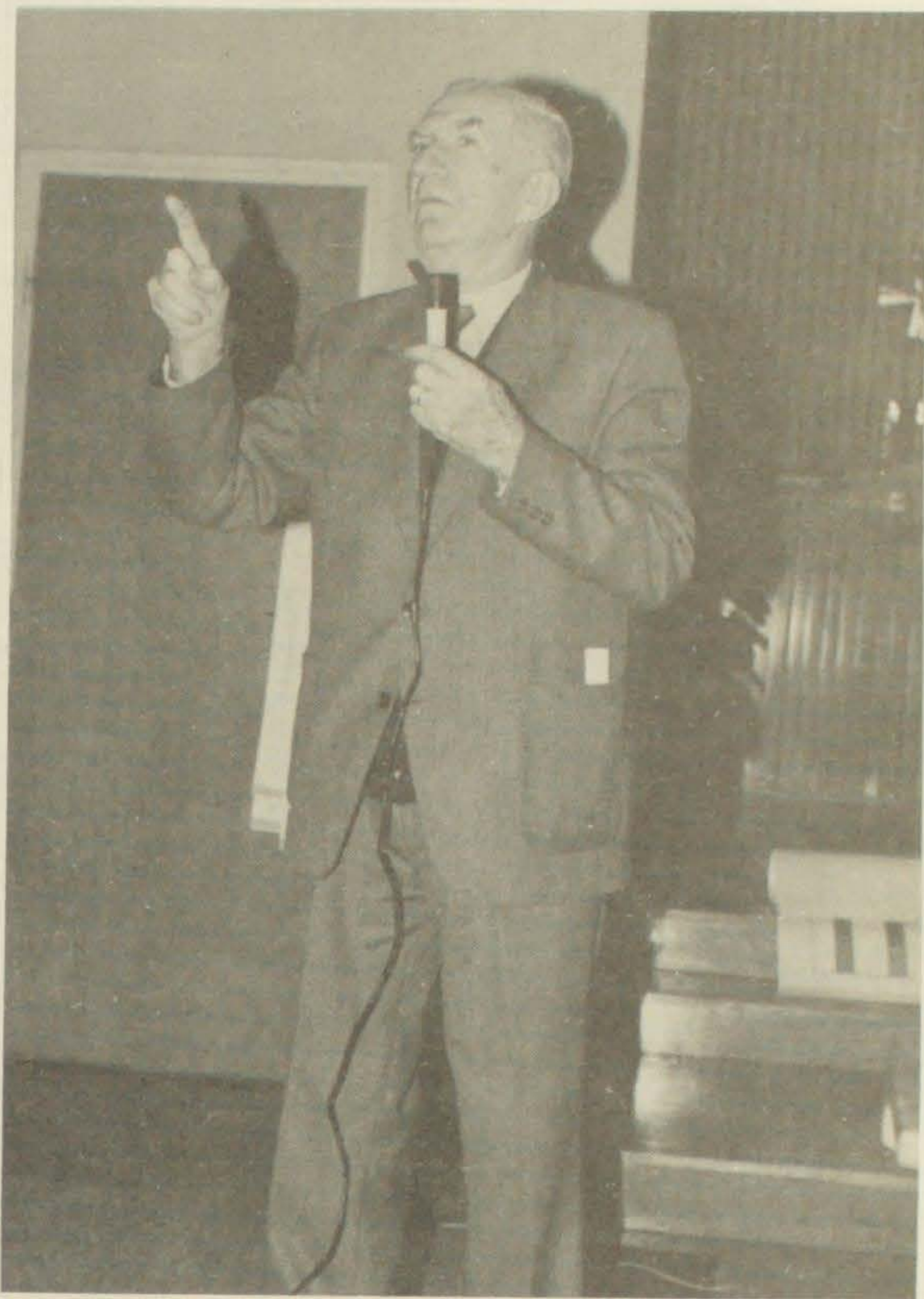
Dok sam se pripremao za ovaj nastup pročitao sam uvodni govor Mons. Blaška Rajića za sedmi "Razgovor" 1940. god gdje je posebno apostrofirao potrebu hrvatskog školstva u našim prostorima. Nažalost, taj problem ne samo da se nije riješio za ovih pedeset godina, nego se još više zakomplicirao i postao još dalji nego onda. Možda bi tu Crkva mogla pomoći jednom katoličkom gimnazijom? Pitanje je koje sam sebi tako često postavljam, a koliko mi je poznato postavljaju ga i drugi, pa i oni koji su daleko od ovoga grada. Pa do slijedeće godine razmišljajte i vi, ne bi li se nešto pozitivnoga rodilo iz tog razmišljanja. No, uz razmišljanje potrebna je i molitva i to žarka i zaufana, a iz toga dvoga sigurno će se roditi i neka konkretna akcija, koja će pomoći ostvarenju tog visokog ideala.

Kako vidite, ovi "Razgovori" žele biti ozbiljni susreti razmišljanja i akcije za dobro našeg naroda i Crkve u njemu. Pa u tom duhu, sa sviješću da su sa nama sva ona pokoljenja naših preda, koji su se sakupljali na "Razgovorima", a danas su sudionici vječnog "razgovora" sa osobama Presvetoga Trojstva i zajedništvom svetih, vjerujući u njihove molitve i zagovor, otvaram ovaj prvi "Razgovor" Instituta "Ivan Antunović".

Lazar Ivan Krmpotić

PREDGOVOR

(...) Bio čovik kojega mu drago stanja i zvanja i ma koje vire, nikada se ne može lišiti želje da prodre u prošlost svojega porikla i pogleda u budućnost osobnu i obiteljsku. To već leži u naravi čovika, koji kako se odlučuje i odlikuje umom, čuvstvih i voljom, tako isto

živi o viri, nadi i ljubavi - te ma što tko kazao, ostaje istinom, da čovik samo toliko izvadja iz sebe silah koliko je ovih mogao crpiti iz prošlosti svojih starijih, naime, djeda i pradjeda. (...)

Evro uzroka zašto svaki narod mora nastojati, da se upozna sa svojom prošlošću, da uzmogne iz nje crpiti kriposti za budućnost. On mora spoznati svojih predjah mane i viditi kako ve su ih poradi njih stizale muke, da umije tako upraviti svoju budućnost, da se ovimi ukloniti uzmognu. On se mora potanko upoznati sa svimi njihovimi vrlinami, da si ovijem ojača i ostnaži sve svoje duševne i tvarne sile, te postane vridnim i dostojnim članom čovičanstva i steče ugled pred svakim drugim narodom.

Ako hoćete da utamanite koji narod, zabašurite, sakrijte mu prošlost, pa ste kinezke bedeme stavili pred njegovu budućnost. (...)

Koji, dakle, hoće i želi živiti kao osoba, kao boitelj, taj neka znade da mu je tlo života onaj narod u kom se je začeo, rodio i odgojio. (...)

Ovo me je kao stara i gotovo nemoćna privuklo, da ponešto razbistim prošlost Bunjevaca i Šokaca, te tiem kakav takav učinim rodu glas i uzbudim ga na dični narodni ponos, na istrajnu radinost, umnu štedljivost i na razboritu brižljivost za svoju kuću, svoje obitelji i svojega naroda budućnost. (...)

Braćo ako se još koji Bunjevac izlegao bude, koji se nije svoga roda zastidio, neka poslušaj ostarjela Bunjevca i Šokca, da mu izrpipovida što je od svojih starijih na usta primio, te neka to pobilježi. Virujte, da je ovo veoma skupocini biser, kojim ako su nakićeni unuci, zaista će čašću prodićeni biti. (...)

(odlomci)

(Ivan Antunović: "Razprava o pudunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih...", Beč 1882., str. 3-5.)

KAKO JE NASTALA PRIREDBA, ZVANA "RAZGOVOR"

"Razgovor je organizirala Matica subotička od 1934. do 1941. godine početkom siječnja (januara) u čast obljetnice smrti našeg preporoditelja i prosvjetitelja biskupa Ivana Antunovića, koji je umro u Kaloči 13. siječnja 1888. godine.

Na priredbi svakog "Razgovora" bio je prisutan subotički biskup Lajčo Budanović, župnik Blaško Rajić, zatim ostali hrvatski svećenici, a uz njih brojne poznate ličnosti ih hrvatskog političkog i kulturnog života u Bačkoj. Također su bili prisutni naši studenti i drugi gosti različitih zanimanja.

O prva tri "Razgovora" objavljena je, o svakoj priredbi, posebna brošurica od 16 stranica, a dalje je svake godine objavljen izvještaj u kalendaru "Subotička Danica" sa rasporedom priredbe i sa spiskom prisutnih gostiju.

Iz tih izvještaja vidimo da je bilo osam "Razgovora" i možemo upoznati njihov program.

Svaki "Razgovor" bio je kulturna priredba, koja je imala ustaljen raspored. Na početku otpjevana je pjesma "Molitva Bunjevaca". Stihove je napisao tadašnji poznati kulturni radnik dr Matija Evetović, a pjesmu su uglazbili V. Žganec i o. Pacifik Grđan. Pjesma je izvođena zbornom i solo. Također je na programu bila recitacija rodoljubne pjesme bunjevačkog ili šokačkog pjesnika. Kao glavna točka programa bilo je jedno ili dva predavanja o nekoj temi. Na kraju je obično nastupilo i Hrvatsko pjevačko društvo "Neven" izvođenjem neke hrvatske rodoljubne zborne pjesme.

Osobito je povijesno važan bio prvi "Razgovor" koji je održan 14. siječnja 1934. godine a bio je posvećen osnivanju Matice subotičke.

Na toj priredbi, uz druge točke programa, koje sam gore naveo, prof. Ivan Vojnić Tunić proglasio je osnivanje Matice subotičke i obavijestio je goste kako je do taga došlo.

Članovi katoličkih crkvenih općina u Subotici izabrali su Humano - prosvjetni odbor, čiji je predsjednik župnik Blaško Rajić. To je učinjeno, jer se osjećala potreba da se osnuje jedna centralna prosvjetna hrvatska ustanova iz koje bi se upravljalo radom za prosvjećivanje širih slojeva našeg naroda u Bačkoj. Postojala su pojedinačna prosvjetna društva, ali među njima nije bilo suradnje, nego često su ta društva postala sredstvo i središte stranačkih i političkih sukoba.

Zato je Humano - prosvjetni odbor imao zadatak objedinjavati kulturni i prosvjetni rad članova katoličkih crkvenih općina.

Dopisom od 20. srpnja 1933. godine biskup Lajčo Budanović obavijestio je Gradski senat u Subotici da je osnovan Humano - prosvjetni odbor katoličkih crkvenih općina. Za mjesto njegovog rada predaje se kuća u ulici Paje Kujundžića br. 9 (to je danas kino "Zvezda" na uglu ulice braće Radića i Maksima Gorkog). To znači da je Humano - prosvjetni odbor preuzeo za svoje sjedište zgradu "Bunjevačke prosvjetne Matice" koja je tako postala "Matica subotička".

U toj zgradi uređena je velika dvorana koja je služila kao kapelica za služenje sv. Mise i za pojedine kulturne priredbe i savjetovanja.

Biskup L. Budanović je ovu kapelicu i cio dom posvetio u čast i slavu Bl. Djevice Marije kao "Majke dobrog savjeta" sa željom da pod njezinom zaštitom ova zgrada kao "Matica subotička" posluži za središte unapređivanja prosvjete preko Humano - prosvjetnog odbora.

Svi gosti na ovoj priredbi prvog "Razgovora" 14. siječnja 1934. godine s velikim oduševljenjem i odobravanjem pozdravili su osnivanje Matice subotičke.

Tako je počeo svoj rad Humano - prosvjetni odbor u Matici subotičkoj po načelima našeg učitelja biskupa I. Antunovića, a nastojao je objediniti rad svećenika i svjetovnjaka da ih oduševi i pouči kako bi se mogli približiti svome narodu da mu pomognu u svakom pogledu, u njegovom kulturnom, duhovnom i gospodarskom životu.

Taj plemeniti rad otežavala je teška gospodarska kriza tih godina, ali Matica subotička okupila je iskrene, nesebične i radine ljude, koji su bili vođeni ljubavlju prema svom narodu.

S ovakvim željama u Matici subotičkoj svake je godine objavljen kalendar "Subotička Danica", čiji je urednik bio Ive Prčić. Tamo je bilo i uredništvo tjednika "Subotičke novine" čiji je odgovorni urednik bio Blaško Rajić. Također je osnovan "Pjevački zbor sv. Cecilije Matice subotičke", koji je pjevao svake nedjelje pod sv. Misom.

U tom kulturno-prosvjetnom radu u Matici subotičkoj stalno se osjećala potreba i želja da se proširi krug suradnik. Zato je 8. ožujka 1936. god. osnovana Hrvatska kulturna zajednica, koja je obuhvatila i objedinila rad svih hrvatskih društava u Bačkoj, koja su imala svoje posebno područje djelovanja.

Predsjednik te nove Zajednice bio je župnik Blaško Rajić, a pristupila su joj subotička društva: Momačko kolo, Divojačko društvo, Dobrotovrna zajednica Bunjevaca, Križarsko sestgrinstvo, Hrvatsko pjevačko društvo "Neven", Pučka kasina i dr.,

Najveća akcija Hrvatske kulturne zajednice bila je veličanstvena proslava 14 - 16. kolovoza 1936. god. u povodu 250. obljetnice seobe veće grupe Bunjevaca - Hrvata u Bačku. Tih dana je u Subotici održano niz manifestacionih i kulturnih priredaba.

Treba istaći da je tih godina proširena i izdavačka djelatnost Matice subotičke u suradnji sa Društvom sv. Jeronima u Zagrebu, čiji je glavni urednik bio dr Josip Andrić.

Kad je ova kulturna i prosvjetna djelatnost u Matici subotičkoj dostigla puni zamah i polet, došao je ratni vihor u travnju 1941. godine i svemu je došao kraj. Što nije uništeno za vrijeme ratne okupacije, nestalo je u godinama poslije rata u ovim političkim i društvenim prilikama, koje su ostavile kobne posljedice u našem sveukupnom životu, ali sve je to posebna tema, koja prelazi okvire ovoga članka.

DIVAN

Veliki salaš. Lijepo ograđen lećama. Sve zgrade: Glavni stan, mala kuća, košara, staja s korlatom, obori i kokošinjci, čardak, golubinjak, lijepo uređeni. Ispod zabata bašča s raznoraznim cvijećem. Iza kuće oveći voćnjak i mali vinograd. Između zgrada avlija, a po strani velika ledina. Na početku ledine veliki orah, iza njega desetak manjih porazbacani unaokolo. Pod velikim orahom grupica starih salašara Bunjevaca. Sjede na stočićima, poneki na šamedli, u krugu oko omanjeg astala. Po običaju skupile se komšije, u ljetno nedjeljno popodne, na divan i partiju duraka.

Ležim, pod manjim susjednim orahom, na travi, na opakliji. Podignem se na laktove, gledam ljude i osluškujem. Kartanje me ne zanima. Pozornost mi zaokuplja govor ovih starih salašara. Govore ikavicom. Riječi odrješite, zvonke. U riječima, u kojima dolazi, a takvih je puno, slovo "i" titra posebnim sjajem i bjelinom. Govor ležeran, neusiljen, srastao s njima. Usisan s majčinim mlijekom i rabljen, ne iskvaren, tijekom mnogih godina. Milina ga slušati. Običan govor, ali zvuči kao svečani recital, kao nadahnuta pjesma.

Ikavica je prvorodena kći hrvatskog jezika. Iznikla je iz sumaglice narodnog oblikovanja. Utisnuta u srce, u kamen, u drvo, u stare pergamene, među prvim je slogovima tiska. Elegantna, lijepa, prodorna i lukava, ušla je, od početka, u društvo svetih: židovski, grčki, latinski. Iskusila je da je sa svetima teško živjeti. Naročito je nije podnosio ovaj potonji - latinski. Zametnula se tisućljetna, neravnopravna, ogorčena i iscrpljujuća borba. S ove strane Jadrana plaha, krhka, pomalo rustična Planinka, a s druge strane Orijaš, povijesno utemeljen, umjetnički oblikovan, politički i crkveno podržan. Ni u društvu kulturnih nije joj bilo bolje. Udvarali su joj, zavodili i silovali duždovi Serenisime, kajzeri apoštolskog cesarstva bečkog, baruni i grofovi krune Stjepana svetog, paše i veziri Porte velike. Kod kuće, među braćom, morala je prebroditi velike tegobe. Plutala je stoljećima, preko pisama: glagoljica, uglata - obla, latinica, bosančica, ćirilica - hvatska. Probijala se kroz nariječja: štokavski, kajkavski, čakavski. Nicala kroz varijante: ikavica, ijekavica, ekavica. U bremenitom trenutku povijesti, u bratskom zanosu, prinijeta je na oltar domovine, kao žrtva pomirnice.

Bogovi nisu bili zadovoljni. Sve je iščezlo u pepelu i dimu. Najurena je iz društva svetih i kruga kulturnih. Živjela je stoljećima, ne tražeći nikad primat, zadovoljna paritetom. Danas živi, još tu i tamo, nezakonito, kao kulturna olupina. Kao da je zaboravljeno da nam je dala najstariju i najvredniju kulturu govorne i pisane riječi.

Riječ nije, u prvom redu i samo, pitanje gramatike i estetike. Ona je, prije svega, pitanje života. Riječ je kao dijete. Rađa se iz intimne. Dijete iz najintimnije veze muža i žene, a riječ iz najintimnije misli svakog čovjeka. Za dijete je važno tko su mu roditelji, gdje mu je izvorište. Za riječ isto tako. Potrebna im je njega, da se zaštite od bolesti, da im se omogući plodonosni rast, da im se osigura trajnost i vrijednost. Smrću potpomstva nestaje obitelj, a smrću riječi nestaje narod.

Bijaše Riječ, na početku. Ona bijaše svjetlo. Ona se uriječi u ljudsku riječ. Onima koji je primiše podade moć. Žitelji Babilona nisu imali smisla za to. Nisu imali svjetla, nisu imali moć. Zato im se riječi izmiješale. Više se nisu razumjeli. A kako stojimo mi s našim (ne)razumijevanjem? Nisu li i naše riječi isprevtane? Ako smo zanemarili riječi, kako ćemo raspoznati Riječ? Imamo li još svjetla? Imamo li još moć?

Ne, ne može tako više! Otići ću, što prije, na lijepi veliki salaš, na onu ledinu, pod orah. Prikrast ću se skupini starih salašara i prisluhnuti, još jednom, izvornu očinsku riječ.

Josip Temunović

USUD SELILACA

*Stari drač,
na mjestu negdašnjeg salaša,
ko pustinjska slutnja,
riznica je povijesti selilaca.*

*Putovi naši,
nemjereno dugi;
od mora,
kamena blagajca,
do panonskih ravni,
u blato uglubljenih
selilaca.*

*Na starom draču
još je zdravih grana;
kresale ga munje,
gromovi silni,
svi ratnici tuđinaca.*

*Ružit ga htjeli
nevaljani sinovi selilaca.
Na korijen staviše sjekire teške,
al neda zdrava grana,
ni hrvatskog roda
plodna bunjevačka nana.*

*Ponosno stoji,
drač stari,
korijenjem duboko u blatu,
poput zdenca - zanos selilaca,
još je snaga
i pamćenje Bunjevaca.*

Josip Temunović

ODGOJ DJELO LJUBAVI (5)

OTKRIĆE TIJELA – SEKSUALNI ODGOJ DJETETA

Nakon otkrića okolice i svojih najbližih dijete se polako okreće i prema sebi. U prve tri godine života djetetovo se tijelo budi počevši od ustiju do spolnih organa koji dolaze posljednji na red. Dok živčani putevi na mozgu ne sazriju dijete

nije sposobno vladati svojim tjelesnim potrebama. Sve dotle pelene su neophodne. Dok se to ne zbude roditelji trebaju biti strpljivi i marno mijenjati pelene. Svako prisiljavanje, često i uz batine, da dijete mokri u nošu može ostaviti doživotne posljedice u njegovoj duševnosti. Dijete treba navikavati na nošu uz veliku ljubaznost i tumačenje o važnosti samostalnosti, tepajući mu kako je ono sad već veliko.

Dijete treba upućivati da čitavo svoje tijelo prihvati mirno i pouzdano, a osobito svoje spolne organe.

Tijelo je sveto

Sva su Božja djela lijepa. Čovjekovo tijelo je također lijepo i divno sazdana. Čitavo tijelo izgleda čudesno. Pa i spolni organi. Zato je jako važno da se i o spolnosti djece ne govori kao o nečemu ružnom. Potrebno je da dijete i spolne organe prihvati mirno i da ih doživi i nije potrebno da se prije pete godine dijete prisiljava na stid. Dijete se zabavlja sa svojim tijelom kako mu zrije. Nije dobro previše ga odvrćati od toga. Dosta je da ga zabavimo s drugim stvarima, pokrijemo ga dobro prije spavanja. Možemo mu na pr. reći: "Dosta si već upoznao(la) svoje tijelo! Stariji to više ne rade!" - Kao i svi drugi dijelovi tijela i seksualni organi moraju imati svoje ime i ne treba se stidjeti anatomske naziva za seksualne organe. Bolje njih upotrebljavati nego djecu upućivati na nazive tih organa kako se u psovci izgovaraju. I ove organe djeci treba spominjati u razgovoru i ne izostavljati ih. Dobro je i pohvaliti njihovu ljepotu.

Nepametni odgojitelji (roditelji) kad se radi o dječjoj spolnosti, griješe obično na dva načina. Dok je dijete bilo u oralnoj fazi razvoja davali su mu dudu da se smiri i zaspi. A neki, sasvim pogrešno, u ovoj fazi usmjerenosti na spolne organe, djecu nadražuju i upućuju na ove organe kako bi ih zabavili i smirili. Na taj način od svog djeteta stvaraju budućeg mladića ili djevojku koji će se samozadovoljavati (masturbirati). Druga pogreška je još gora i fatalnija. Neki svoje dijete

dok dodiruje svoje tijelo lupaju po prstima ili se na njega izderu. A ono će se i dalje igrati, ali sada uz osjećaj krivnje i pazit će da ga nitko ne vidi. Na taj način će dijete svoje tijelo prihvatiti s tjeskobom, a sve što je u vezi sa seksualnim organima bit će doživljeno kao ružno, i uz osjećaj krivnje. Takva djeca u mladosti imat će puno muke da se otmu masturbaciji.

Dakle, seksualni odgoj počinje već u ranom djetinjstvu.

Priredio: Andrija Anišić

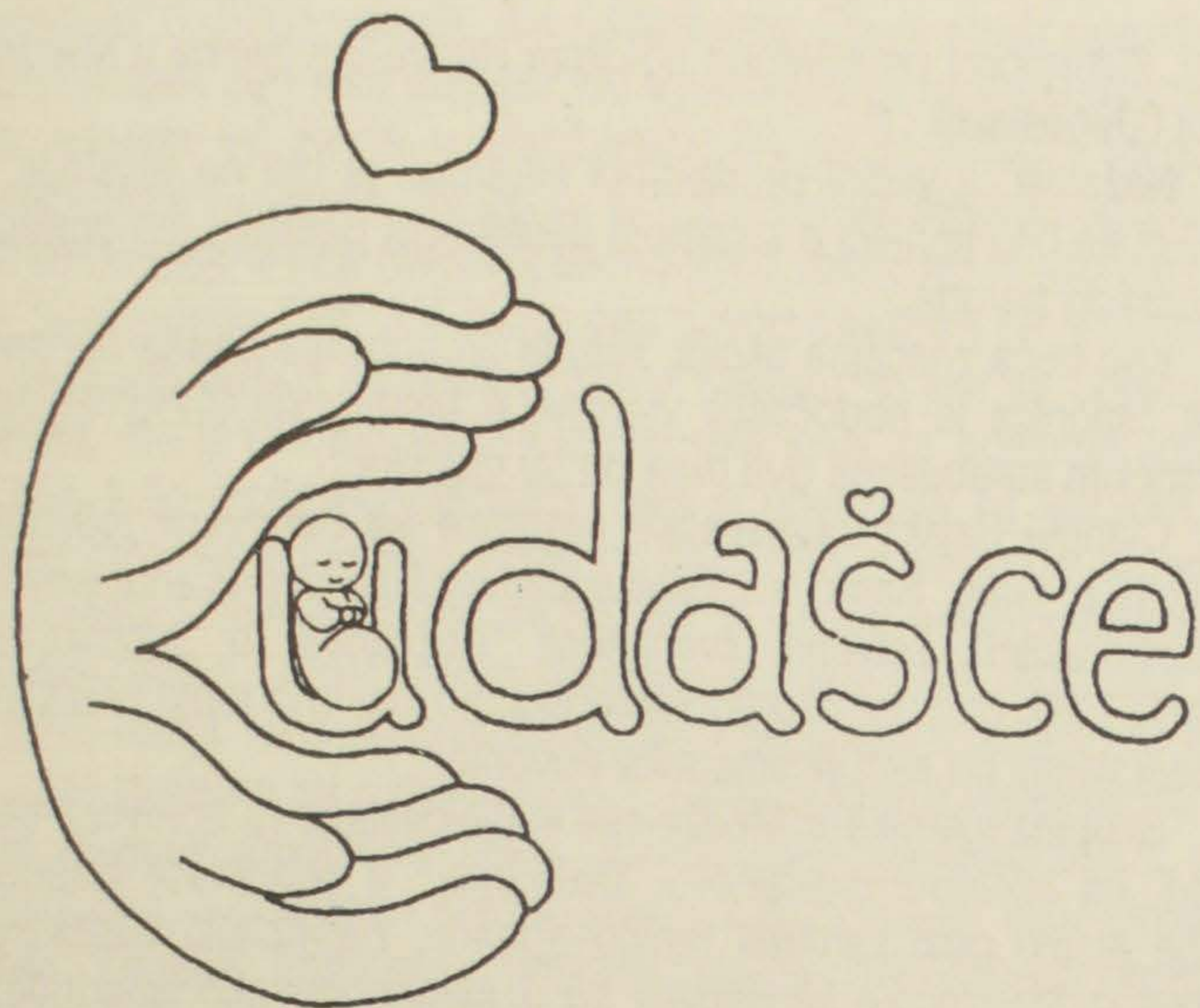

Novi Sad

U organizaciji župe Imena Marijina u Novom Sadu održana je kršćanska tribina na temu: "O radosti života - Fetus i etika". Predavači su bili o. Valentin Pozaić, isusovac iz Zagreba, stručnjak iz morala i bioetike, te g. dr. Adašević, akušer i ginekolog iz Beograda. U ovoj tribini sa vrlo aktualnom temom sudjelovao je veliki broj mladih i mlađih bračnih parova. Nakon vrlo dobrih i zanimljivih predavanja razvila se plodna diskusija, uz zaključak i želju da se tribine o ovako važnim pitanjima života što češće organiziraju i da se u njih uključi što veći broj sudionika.

župnik

ĐURĐICA = ČUDAŠCE

Čudašce! Ah, kako divan naziv za mene i za sve meni slične. Kako sam sretna da ima takvih majki koje svoje čedo doživljavaju kao čudašce. Poslušajte samo kako ta mama, Marija Kunić, piše u svojoj knjizi "ČUDAŠCE" - IZ DNEVNIKA JEDNE MAJKE":

"Nisam ni znala da je, dok su mi dušom bjesnili nemiri, najveće čudo naravi i nadnaravi već raslo u meni... Sad znam da je tu, te svom čežnjom i svom ljubavlju pratim mu rast. I premda još malo tko zna za moje čudašce, ja znam da si ga Ti, Bože, izbavio iz nas. Koje radosti, Gospodine: opet ću biti majka! A Ti si opet sa svom toplinom svoje ljubavi sa mnom - s nama. Kad idemo gradom sad nas je troje: Bog, ja i moje čudašce...".

Radujem se ovoj divnoj knjizi i zato je ovdje preporučam. Ne mogu pronaći bolje i prikladnije riječi za nju od riječi njezinog uvodničara g. Stjepana Lice, a evo što on kaže:

Čudašce je knjiga "gdjegdje neizrecivo nježna i tiha, gdjegdje gotovo prijetieći opora i bučna, no, čitava duboko dojmljiva i do kraja poštena. Ništa ne oduzima od običnog života jedne obitelji. Ništa mu ne dodaje. Svjedočeći iz njega, živeći za njega, spisateljica ga sa svojom obitelji posvećuje. Darom Božje milosti uvijek iznova preobražava.

Marko, spisateljčino-majčino Čudašce, premda se kroz njega prelamaju svi događaji, nije središnji lik ove knjige dnevnčkih zapisa. Jednako su značajni i Mirta i Jana - kćeri, Nikola - suprug, spisateljčina majka, te svi oni koji obrubljuju njihov život. Oni dolaze pred nas obasjani spisateljčinom dušom, katkad umornom, katkad zanosnom, vazda zauzetom. Dolaze onakvi kakve ih spisateljica stječe pred Bogom, dok joj on otkriva i dariva nju samu.

Središnji lik ovih stranica jest obitelj u jednostavnosti i svetosti svojega svakidašnjeg života. Obitelj je preobilna dragocjenost, prema čijoj se zbiljnosti valja odnositi s dubokim povjerenjem i s odgovornošću.

Život u obitelji zahtijeva čitavog čovjeka, kako bi ga čitvog mogla uputiti u svijet da mu doda vrijednosti.

I Bog je član ove obitelji. Kao i svake obitelji. Član ravnopravan sa svim ostalima. Njemu pripada jedanki dio radosti patnje. Nerazumijevanja. Ganuća. Oskudijeva li obitelj Bogom, oskudijeva i samom sobom. Obiluje li njime, i njezin će život biti obilan.

... Ova knjiga dnevnčkih zapisa je i priručnik za obiteljski život. I molitva za njega. Molitva zahvalna".

Ovu knjigu možete naručiti na adresu:

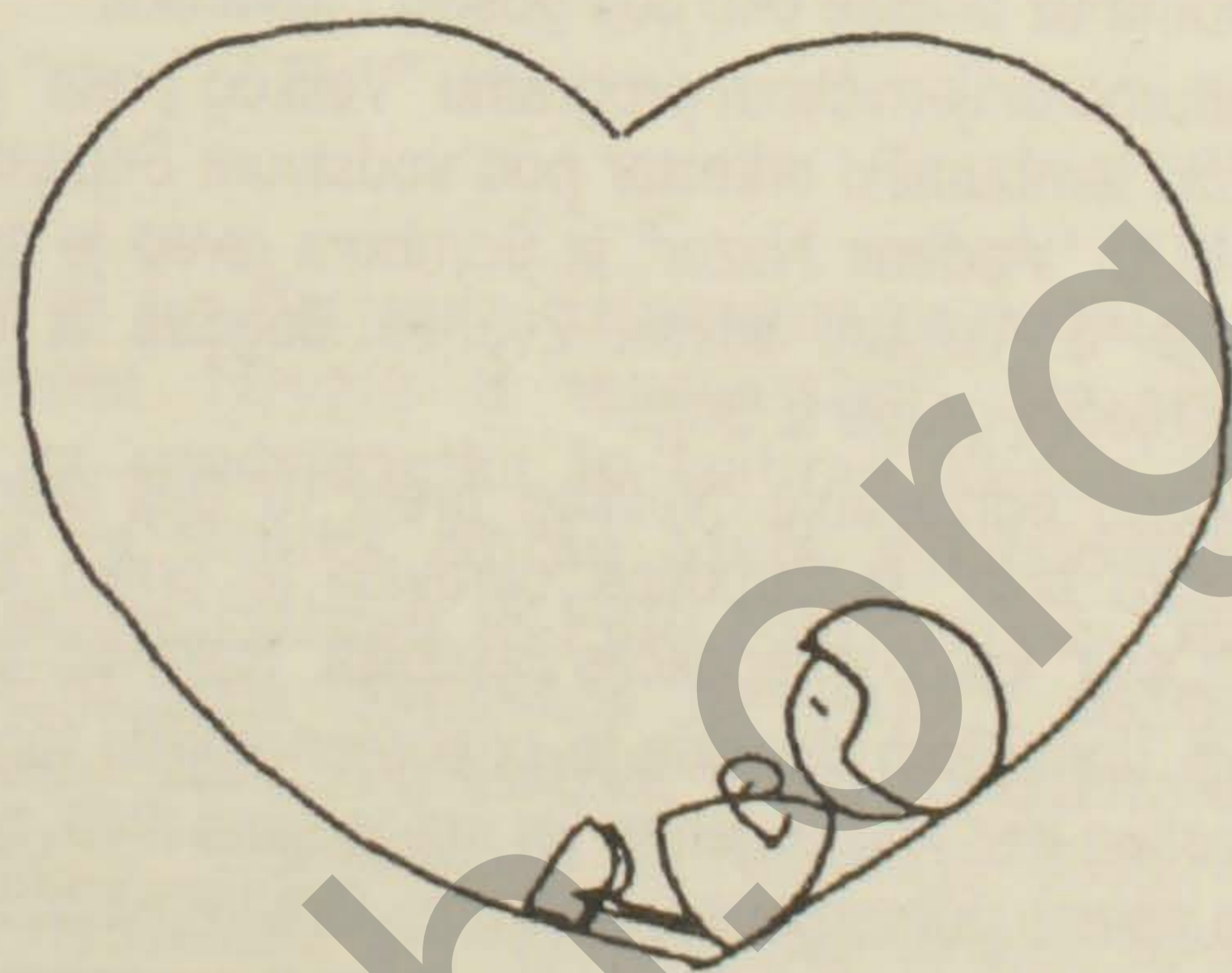
VERITAS - Miškinina 31, 41000 Zagreb, a zamolit ću s. Ivanu da je naruči i za svoj kiosk u Subotici.

No, još više od ove knjige veseli me saznanje da i u Subotici i u našoj biskupiji rastu mnoga čudašca. Tako sam nedavno u jednoj obitelji mogla čuti divno svjedočanstvo jedne majke kako je "čudašce" koje je već pet mjeseci staro u njezinoj utrobi unijelo velike promjene u njihov bračni i obiteljski život. Promjene su tako velike da je i muž počeo prati suđe, što prije nikada nije činio. Ostavio je i prekomjerni posao da bi bio uz svoju ženu i njihovu čudašce i uz dva već malo veća čudašca... Pričala je kako sada puno zajedno razgovaraju, a to im je tako nedostajalo i kako su se dogovorili da ona više neće raditi u uredu nego će se posvetiti odgoju djece i kućnim poslovima i kako s velikom radošću svi očekuju da "čudašce" ugleda svjetlo dana. Osobito se sestrice raduju budućem novom članu obitelji. A Čudašce ne miruje već od ranih dana, poigrava od radosti tako da zbog svoje velike razigranosti mamacini čini poteškoće, a ona sve to strpljivo prihvaća i veseli mu se i obasipa tog malog "nestaška" nježnošću i ljubavlju velikom.

I tako. Vidim, svijet neće propasti jer još uvijek ima onih obitelji koje se raduju i trećem djetetu, a Isus reče: Tko primi jedno ovakvo malo dijete mene prima... A sa Isusom nitko ne može propasti!

Pozdrav svim majkama koje pod svojim srcem nose čudašca!

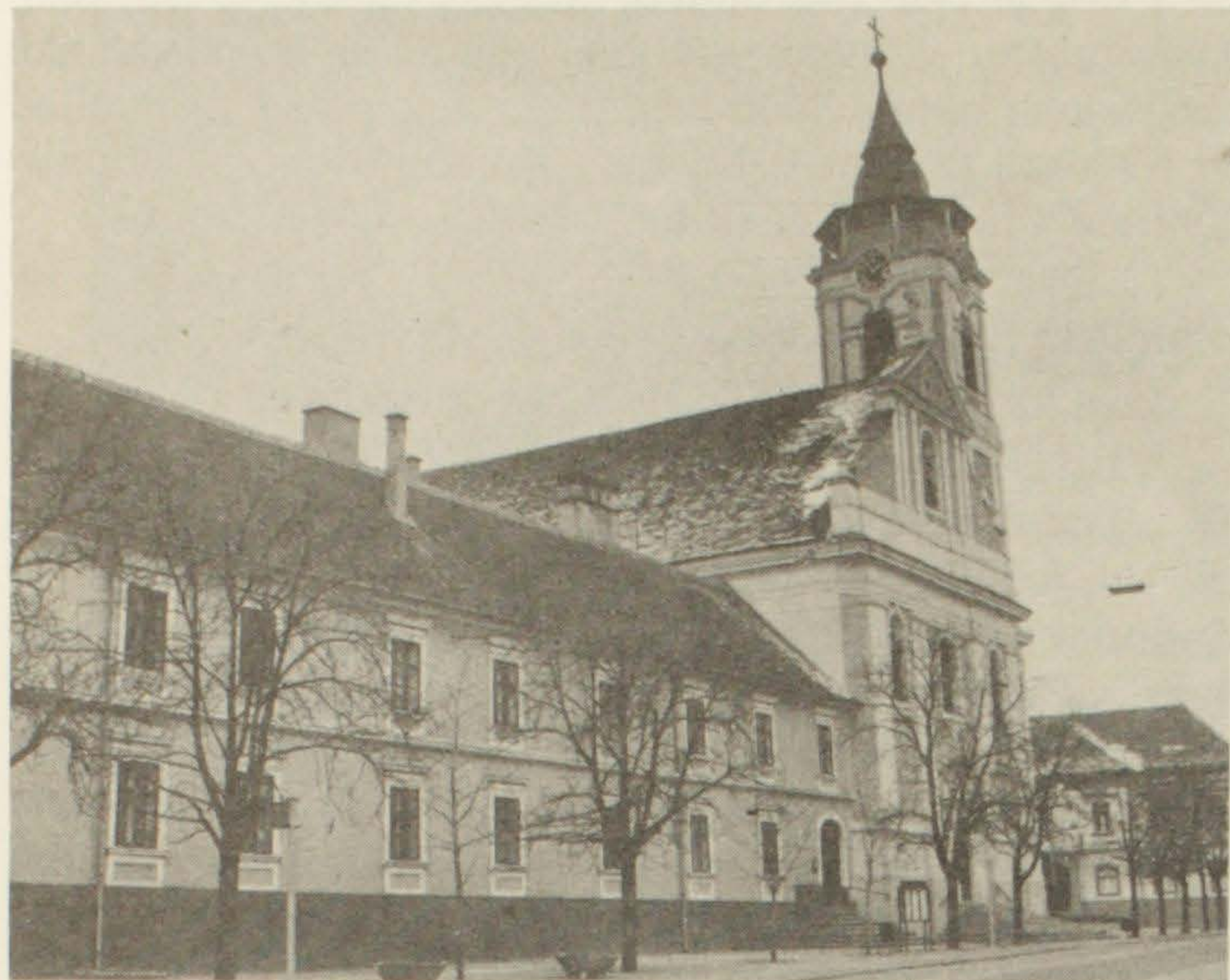
Voli Vas sve Đurđica - Čudašce

P.s. Toliko se ponosim ovim svojim novim nadimkom da ću se odsada uvijek tako potpisivati. Si?!

(Uređuje Andrija Anišić)

GODIŠNJA SKUPŠTINA BAJSKE BUNJEVAČKE ČITAONICE U MADŽARSKOJ

Dne 8. prosinca 1990. god. u prostorijama Kulturnog doma u Baji održana je druga godišnja skupština Bajske bunjevačke čitaonice, čiji je rad obnovljen prethodne godine.

Izveštaj o jednogodišnjem radu i o planovima za 1991. god. podnio je gospodin Antun Mujić, predsjednik ove kulturno-prosvjetne ustanove. Čitaonicu je osnovao 1910. god. župnik Lajčo Budanović u Baji i 1990. god. je proslavljena 80. godišnjica te kulturne ustanove.

Međutim, zbog poznatih političkih događaja povodom rezolucije Kominformbira 1948. god. o Jugoslaviji naglo je prekinut i ugašen rad ove značajne i jedine kulturne ustanove Hrvata-Bunjevaca u Baji.

Na ovoj godišnjoj skupštini bilo je prisutno oko 100 aktivnih članova, obnovitelja čitaonice i mnogi su uzeli riječ u raspravi i svojim prijedlozima su doprinijeli donošenju što boljih zaključaka i odluka za budući rad.

U izvještaju o radu za 1990. god. naglašeno je da je Čitaonica bila uspješan organizator priredbe "Veliko prelo" u Baji 3. II 1990. god. u Domu uz učešće oko 300 gostiju i uzvanika.

U kulturno-umjetničkom programu "Velikog prela" nastupili su: 1. Subotički tamburaški orkestar pod vodstvom Stipana Jaramazića, 2. KUD "Vladimir Nazor" iz Sombora izveo je splet igara iz Jugoslavije, 3. Vokalni solista Zvonko Bogdan iz Subotice, 4. Folklorna dječija grupa iz Baje.

U sklopu održavanja "Velikog prela" u Baji delegacija KUD "Bunjevačko kolo" iz Subotice darovala je preko 100 knjiga iz izdanja "Osvit" kao dar redakcije časopisa "Rukovet" iz Subotice.

Ovom donacijom donekle je popunjen knjiški fond Čitaonice, koja je ostala bez knjiga, jer su joj zaplijenjene 1949. god. Sada se te knjige nalaze pohranjene u podrumu Gradske biblioteke u Baji i svi su izgledi da će te knjige biti vraćene u posjed i korišćenje članovima Čitaonice u Baji.

Druga značajna manifestacija, koju je Bajska bunjevačka čitaonica organizirala u izvještajnom periodu u toku 1990. god. je održavanje Znanstvenog skupa pod radnim nazivom "Bunjevci danas", a održan je 16. lipnja 1990. god. u Baji u zgradi stranaka. Na tom skupu je održano 14 predavanja iz raznih oblasti društve-

nog, kulturnog i prosvjetnog položaja Hrvata-Bunjevaca u Madžarskoj i Jugoslaviji.

Nažalost, u većini predavanja naglasak je bio na prošlosti, a vrlo malo bilo je riječi o stvarnom današnjem položaju tog ogranka hrvatskog naroda.

Kao treća značajna akcija, koju je organizirala Bajska bunjevačka čitaonica je hodočašće vjernika u Međugorje u Hercegovini turističkim autobusima dva puta po 50 vjernika.

Članovi Bajske bunjevačke čitaonice sa članovima folklornih sekcija iz Gare, Santova i Baje sudjelovali su u svečanoj povorci tradicionalnih žetvenih svečanosti "Dužijanca" u Subotici 28. srpnja 1990. god. sa oko 50 sudionika, koji su vrlo toplo primljeni i pozdravljeni od svih posmatrača povorke.

Skupina vjernika iz Madžarske sudjelovala je 15. kolovoza 1990. god. na crkvenoj svečanosti "Dužijanca" u subotičkoj katedrali, gdje je bio gost kardinal Franjo Kuharić, zagrebački nadbiskup. Gosti iz Madžarske sudjelovali su u mimohodu oko katedrale, a delegacija je uručila kardinalu dar od Hrvata-Bunjevaca iz Bajskog trokuta, a predsjednik Čitaonice Antun Mujić primljen je kod kardinala Franje Kuharića na razgovor u prostorijama Subotičke biskupije.

U drugoj točki dnevnog reda godišnje skupštine Čitaonice u Baji članovi su jednoglasno izvršili izmjenu u 2. članu Statuta, gdje su uvrstili odredbu da će članovi Bajske bunjevačke čitaonice prvenstveno njegovati kršćanski duh i tradiciju Katoličke crkve. Zatim je skupština izabrala (kooptirala) u Upravni odbor dr Ivana Vacića, koji je dobio zaduženje da vodi komisiju za njegovanje kršćanskog duha među članovima Čitaonice.

Na kraju rada godišnje skupštine pjevačka i folklorna grupa KUD "Santovo" priredila je kratak kulturno-umjetnički program. Za predsjednika Bajske bunjevačke čitaonice ponovno je izabran Antun Mujić.

Grgo Bačlija

"ZORNICA" PRVI HRVATSKI KATOLIČKI LIST U MADŽARSKOJ

Za svakog katolika Hrvata izlazak časopisa "Zornica" sigurno je bio najljepši božićni dar. Tu radost povećava činjenica, da su ovu plemenitu inicijativu pokrenuli katolički svjetovnjaci i ostvarili je u rekordno kratkom vremenu. Na lipanjskom simpoziju u Baji, o tome se govorilo kao o jednoj velikoj potrebi tamošnjeg katoličkog i hrvatskog pučanstva, ali nije se dalo naslutiti da će se ta misao tako brzo ostvariti. Posebno je sretno izabran naziv časopisa "Zornica", što je isto što i Danica, zvijezda koja se vidi na nebu u zoru. Objavljuje novi dan, budi novu nadu u ljudima. Jutro je mudrije od noći, vjeruje se u narodu, trezveno je, odmjereno, spremno na akcije, želi uraditi nešto korisno. Čitamo u uvodniku Uredničkog vijeća. Uistinu nakon duge noći jednomlji i tiranije svanjava novi dan pune demokracije, u kojoj naša narodna manjina u Madžarskoj želi ostvariti svoja narodna prava i u crkvenom životu. U tom smislu zaslužuju svaku pohvalu, ali i podršku.

Vanjska forma časopisa je veoma ukusna i privlačna. Sadržaj je veoma bogat i ima za svakoga ponešto, za djecu, za mlade, mali književni prilog. Ono što se jasno vidi, da to želi biti list svih Hrvata katolika u Mađarskoj, što je veoma važno, jer samo tako će se list moći održati i imati svoju eklezijalnu misiju, a ta je sabiranje Božjega naroda, što i samo ime Crkve znači skupština-zbor! A tako će i sam časopis biti sredstvo toga povezivanja. Ako ga prihvate svi Hrvati u Mađarskoj, bit će to zalog i njegova prosperiteta i uspjeha, jer će se to odraziti i na njegovu sadržaju, bit će bogatiji, a i na njegovoj ekonomskoj moći, što je isto važno za život jednog lista. Još jednu crtu novog časopisa bih istakao, a to je njezin dosluh sa domovinskom Crkvom, to jest sa Crkvom u Hrvata, što je također veoma važan momenat za opstanak jedne grane, koja može opstati samo ako je povezana sa stablom, iz kojeg crpi životnu snagu. Posebno se osjeća povezanost sa onim dijelovima Crkve u Hrvata, sa kojima ih vezuju neke povijesne ili etničke datosti. U tom smislu razumijemo, da je i naš regionalni list "Bačko klasje" tako obilato citiran. To svakako obavezuje i naš list.

Što poželjeti toj našoj hraproj i marljivoj braći? Neka ustraju u tom divnom započetoj djelu, unatoč svim protivštinama i poteškoćama, a blagoslov Neba i podrška dobrih ljudi neće izostati. Neka "Zornica" izvrši svoje poslanje, uporno navješćujući dolazak istinskog Sunca Isusa Krista i Njegova Kraljevstva među Hrvatima u susjednoj Mađarskoj, u punoj i istinskoj slobodi, da tamo ostalim narodima katoličkog zajedništva daju svjedočanstvo jedinstva i raznolikosti na slavu Trojedinoga Boga. Na mnogaja ljeta!

UREDNIŠTVO

VJERONAUKE U SANTOVU

Svake srijede pred OŠ "Ivo Andrić" u Santovu stane bijeli "Yugo". Njegov vlasnik, župnik iz Bačkog Brega (Berega), velečasni Željko Augustinov, svakog tjedna prelazi državnu glanicu da bi malim Santovčanima predavao vjeronauk. Naime, santovački župnik (vjerojatno prvi u povijesti sela i mjesne župe) ne zna hrvatski pa objektivno nije sposoban da predaje vjeronauk u našoj školi.

Zamoljen početkom školske godine (jer i to se uklapa u bratske veze Santova i Berega) velečasni Željko Augustinov se rado prihvatio tog zadatka. Najprije se postarao da u Santovo stignu odgovarajući udžbenici. Budući da među đacima okružne škole ima i učenika iz mješovitih brakova, koji slabo govore hrvatski, postarao se za iste knjige i na mađarskom. (Radi se o paralelnim izdanjima.) Donio je (donosi) dječju i omladinsku vjersku štampu: "Mali koncil", list za mlade "MI" itd. a svi đaci dobili su mali molitvenik. Već u skoroj budućnosti utemeljit će katoličku knjižnicu u kojoj bi se našle sve najneophodnije vjerske knjige, a koju će u budućnosti stalno obogaćivati.

Đake je velečasni podijelio u četiri grupe pa ih tako priprema za prvu pričest i krizmanje. To je sada, kaže, najvažniji zadatak. Njihov susret počinje sa "Hvaljen Isus i Marija!" a zatim mole "Oče naš". Prelistao sm udžbenike koje je velečasni donio i stekao dojam da su izvrsni. Naročito je dobar onaj za najmanje koji tek uče čitati.

Nastavnički kokeltiv prihvatio je velečasnog s mnogo poštovanja. Sada posjećuje obitelji svih učitelja u nadi da će suradnja biti još bolja. Pitam velečasnog: kako je nagrađivan? Zasada nikako - veli upravitelj Marin Đurić. Zasada prima samo naknadu

za gorivo tj. benzin. Možda u perspektivi. A zašto onda radi taj dušobrižnički posao? - pitam. "Iz ljubavi prema katolicima, koji govore hrvatski!" kaže velečasni.

Tako posredstvom i zaslugom bereškog župnika, velečasnog Željka Augustinova, đaci OŠ "Ivo Andrić" iz Santova obogaćuju svoju dušu ali i znanje materinjeg jezika. Dobivaju prve lekcije o tome da je katolička crkva kroz dušobrižnički rad uvijek sa narodom, da je uvijek spremna doprinijeti čuvanju materinje riječi i nacionalne samobitnosti.

Stipan Filaković
(Zornica, Pečuh, br. 1/1990. 4 str.)

Kačmar

Ove godine održana je u kačmarskoj školi božićna svečanost u kojoj su sudjelovala i djeca hrvatske narodnosti. Svako dijete je na dar dobilo od Saveza Hrvata po jednu knjigu na hrvatskom jeziku. Svečanost je bila uveličana glazbom hrvatskih božićnih pjesama sa kasete "Spavaj mali Božiću" (Makovci).

U Kačmaru je podijeljeno i 60 Subotičkih Danica. U dijeljenju su se osobito istakli braća Marjanović, koji su išli dijeliti knjige od kuće do kuće. Oni su prodali i 25 primjerka časopisa Zornica, koji je počeo izlaziti u Pečuhu.

Na slvalju Dužijance u Subotici, 15. kolovoza 1990. godine sudjelovalo je i tridesetak osoba iz Kačmara.

U kačmarskoj osnovnoj školi 83 đaka uči hrvatski jezik. Nažalost od njih 83 tek nekoliko ih zna govoriti hrvatski.

U školi u Kačmaru djeca uče i vjeronauk u okviru redovne nastave.

Svete Mise u Kačmaru na hrvatskom jeziku služe se svake nedjelje i na hrvatskom jeziku. Jedne nedjelje je hrvatski "mala" Misa, a jedne "velika".

Baja

U Baji je prošle jeseni osnovana regionalna organizacija Saveza Hrvata u mađarskoj. Na osnivačkoj skupštini za predsjednika je izabran Stipan Pančić iz Santova, a za tajnika Antun Muić. Predsjednika Kontrolne komisije izabran je Felo Marjanović. Ova regionalna organizacija obuhvaća uz Baju i sedam osam okolnih sela. Nadležne sudske vlasti registrirale su Savez Hrvata u Mađarskoj, 21. siječnja 1991. godine. Nakon registriranja započeo će rad ovoga Saveza i u regionalnim organizacijama.

Svi prisutni na spomenutoj osnivačkoj skupštini složili su se da treba zaboraviti negativne uspomene prošlosti i usmjeriti se k budućnosti, te sve svoje snage uložiti u rad za obnovu svijesti tamošnjih Hrvata.

Antun Muić

DRAGI MLADI

Pred nama je novo razdoblje crkvene godine - korizma.

U korizmi ozbiljnije vrednujemo svoje življenje i djelovanje. Postoji opasnost da mlad čovjek za sve nade vremena, a sebe zanemari. Potrebno je, stoga, prikupiti snagu i hrabrost i zaustaviti se. Promotrimo svoje ponašanje, cjelokupno življenje. Ne bojmo se samih sebe. Takav strah, ako ga se ne oslobodimo, može u nama proizvesti silne zapreke koje rezultiraju neočekivanim neugodnostima. Nemojmo biti sami sebi najveći stranci. Onaj tko pravilno vrednuje sebe i druge će iskrenije voljeti.

Preporuka je, dakle, svima da smognemo dovoljno snage i više vremena i strpljenja uložimo u obnavljanje svojih kvaliteta. U zajedništvu s Bogom krenimo i mi u pustinju gdje ćemo jasnije čuti njegovo govor. Ohrabrimo se za ovakvu izazovnu zadaću pred kojom ne smijemo izmicati. Možemo od svega pobjeći, ali od sebe nikada. Ne bojmo se jer uz nas je Onaj koji prati svaki naš korak i koji nas voli više nego li što to možemo uopće zamisliti.

Pokušajmo zajedno ozbiljno prihvatiti ove poticaje, vjerujte, neće se nitko razočarati.

Želja mi je da budemo jedni drugima pomoć u ovom nastojanju.

Ljubav i prijateljstvo se hrane
sitnim znakovima pažnje

FI

SUSRET MLADIH - SPLIT '91.

Prenosimo pismo biskupa Slobodana Štambuka, predsjednika Vijeća BKJ za mlade.

SUSRET MLADIH CRKVE U HRVATA
Split, 11. i 12. V. 1991.

Na jesenskom zasjedanju Biskupske konferencije u Zagrebu 1990. godine zaključeno je da se Susret mladih Crkve u Hrvata za 1991. godinu održi u Splitu 11. i 12. svibnja 1991. godine pod radnim geslom:

RASTIMO NA KRŠĆANSKIM KORJENIMA!

Obavijest o ovom susretu šaljemo u svijet početkom 1991. godine sa željom da brojni mladi iz naroda Hrvata na vrijeme predvide biti s nama na tom susretu. Očekujemo da će se tom prigodom skupiti mladi iz pojedinih (nad)biskupija u Domovini, naši mladi iz inozemstva, kao i mladi pripravnici duhovnih zvanja (sjemeništarci, bogoslovi, kandidatice...), a nadamo se da će o geslu i njegovu sadržaju biti govora u grupama mladih vjernika.

Ovime, ujedno, otvaramo i nagradni natječaj za:

- najbolju pjesmu,
- najbolje likovno ostvarenje i
- najbolju fotografiju

u što bi, dakako, samo mladi bili uključeni, a sve tri teme trebale bi biti rađene na temelju ponuđenog gesla za 91, "Rastimo na kršćanskim korjenima".

Svoje radove šaljite na adresu:

ODBOR ZA SUSRET MLADIH 91.

Zrinsko-Frankopanska 14

58000 SPLIT.

Pouzdamo se u Božju Providnost, ali i preporučamo dobrim ljudima iz Domovine i inozemstva od kojih očekujemo materijalnu podršku radi lakšeg organiziranja skupa. Nadamo se pomoći pojedinaca i ustanova, a nudimo i sponzorstvo kao mogući vid pomoći.

Vaša javljanja i vaša suradnja uvijek nam je dobrodošla. Hvala.

Neka SUSRET MLADIH CRKVE U HRVATA 91. bude naše zajedničko djelo!

A dobri Bog neka podupre sve dobre mladenačke ideale.

DOŽIVLJAJI SA BUNJEVAČKOG PRELA

Kadgod je sve bilo drugčije. Po divanu naših majka, dida i pisme Zvonka Bogdana znamo da se na prelo išlo soncama. Tada su se u velikoj dvorani sjajila ruva.

A onda je došlo drugo vrime i mnogi su zaboravili svoje poreklo. Zaboravljeni su bili predci, običaji, pisme i igre, Crkva. Prevladala je trka za novcem i slavom. Ljudi su sve više bivali nesrićni i nezadovoljni.

Oni koji su se kadgod udaljili kao da se polako vraćaju. Pokladne večeri opet se napunila dvorana. Srića svakog čovika je kad je među svojim i kad se može ponositi svojim. Kad god uđem u dvoranu i ugledam ta dobroćudna i nasmijana lica doživim da smo svi jedna velika obitelj koja je još uvijek na okupu.

I ove večeri se po ko zna koji put podiže zastor i mnoštvo mladih lica nas oduševljava svojom pismo i igrom. Posli velikog pljeska mladim umitnicima počinje tombola. Jedan će dobiti tašku, a drugi besplatno putovanje u Indiju kao glavnu nagradu. Pojedini će ostati

praznih ruku, ali ne i praznog srca, jer svi poneseemo obilje lipih doživljaja sa tog prela.

Dugo u noći se ore bunjevačke pisme. Mladi i stari zajedno igraju. Svi smo veseli. Kako je malo potribno da razveselimo jedni druge.

Odlazimo kući u ranim jutarnjim satima umorni. U nama odzvanja zvuk pisme i veselog raspoloženja koje neće nestati do narednog prela.

Krećemo dalje sa puno nade i snage. Bunjevče, "vira te tvoja spasila" i nikakva strašna sila te više ne može slomiti!

Sneža

ZANATSKA ILI KADGOD BILO

Za ovu godišnjicu mislim da malo ko zna i dugo se čeljad ne bi sitila o čemu je rič. Radi se o tom da je već prošlo godinu dana od kako nema popularno zvane "Zanatske". Neradi, nestala je i ne postoji više ni jednog mista u Subotici, ali i na svitu u bližoj okolini, di bi se igrale bunjevačke igre i kola; ne samo bunjevačke već i mađarske, srbijanske i druge: kratko kazano igre ovog kraja. Zanatska je bila jedino misto di su se mogle plesati parne igre, di je momak mogo zamolit curu za ples i zaplesati s njom, ako kojim slučajem ne bi dobio košar. To je bilo jedino misto di su se okupljali Bunjevci, ili što bi niki kazali "salašari", di se čuo bunjevački divan i naša lipa ikavica. U svakom slučaju Zanatska je bila specifična na više načina. Poslidnjih godina broj posetilaca je bio vidno manji u odnosu na ranije godine i to je pokazatelj da se interesiranje za ovaj vid polaganog samnjuje. No za velike bunjevačke svece Zanatska je bila puna pa se čak mogo vidit i koji momak u bunjevačkoj nošnji. To je bilo donedavno, a sad su to samo uspomene. Nema više igranja za dušu gajdaškog, momačkog, bunjevačkog kola. Jedan naš poznat pivač u svojoj pismi kaže: "Još je lipše to kolo momačko, kad ga igra srce bunjevačko!" Tako je to bilo i u Zanatskoj. Broj posetilaca se umanjio jer mladi uglavnom idu u diskaće i kafiće. I to je normalno, vrijeme se minjaju pa se i način zabavljanja mladi minja. I ja sam idem u kafiće i diskaće ali se pitam da li je moguće da u jednoj Subotici sa 100.000 čeljadi nema toliko interesa da bi Zanatska mogla opstati. No, ipak je moguće jer eto zanatske nema. U današnje vrijeme kad se teži tržišnoj ekonomiji ljudi otvaraju ili ulažu novce tamo di imadu zaradu. Tamo di ulože nove, a nemaju zaradu propadaju.

Ja ovim svojim kratkim razmišljanjem i podsicanjem na Zanatsku nisam tio nikog uvrilit ili optužit, već sam samo tio podsilit da je zanatska kadkog postojala, a možda i da dam kome kaku dobru ideju. Ovo na kraju je moje privatno mišljenje sa kojim se ne moraju svi složiti, ali ću ipak kasti. Samim tim što zanatska više neradi mislim da je to jedan pokazatelj da nas Hrvata-Bunjevaca sve manje ima. Polako nestajemo. Da me ne bi kogod pogrišno svatio i razumio moram još ovo kasti. Ako bi kogod štogod slično otvorio to ne znači da bi to tribalo biti otvoreno samo za Hrvate-Bunjevce već i za ostalu čeljad bez obzira na sve razlike, samo je važno da budu ljudi koji vole igrati i plesati.

Nadam se da će se stariji, pročitavši ovo podsicanje na zanatsku, podsiliti i na svoju mladost i svoje moma-

čke ili divojačke dane, koji su proletili i više se ne-možedu vratiti. Tako se možda ni zanatska više neće vratiti, ali šta da radimo, sve se mož zaustavit samo vrijeme ne; ono neumorno teče, a život ide dalje.

Ivan Ivković Ivandekić

SUBOTIČKE TRIBINE MLADIH

Bog čovjeku prijatelj - čovjek čovjeku prijatelj

Sa početkom nove školske godine započeo je i novi ciklus tribine mladih. Prva tribina ove školske godina bila je 16. rujna, a tema je bila: "Bog čovjekov prijatelj - čovjek čovjeku prijatelj". Predavač je bio vlč. Andrija Anišić. On je na početku predavanja pokušao razjasniti što je prijateljstvo i tko je prijatelj. Među ostalim rekao je da je prijateljstvo najbolji način za liječenje napuštenosti i osamljenosti; prijateljstvo je jedna duša u dva tijela. Prijatelj je onaj koji želi i voli da onaj drugi postoji i živi; prijatelj je najveće dobro, veće od svakog materijalnog dobra. Poslije dobrog predavanja, koje su svi sa pažnjom slušali, razvila se diskusija sa dosta zanimljivih pitanja kao što su: prijateljstvo svećenika i vjernika; da li pravi prijatelj može razočarati prijatelja...

Moliti - živjeti pravim životom

Listopadsku tribinu na gornju temu održao je o. Ante Knežević, karmelićanin iz Sombora. On je naglasio da je molitva naravna i prirodna čovjeku, ali je o njoj teško govoriti. Tako je sv. Mala Terezija rekla: "Ja o molitvi samo mucam", jer molitva nije običan razgovor, nego razgovor Stvoritelja i stvorenja, Boga i čovjeka, neba i zemlje. Molitva nužno vodi do obnove života, a napredak u molitvi uzrokuje i napredak duhovnog života. Moliti treba svaki dan, a ne samo kad osjetiš potrebu ili kad si u stisci. Predavač je govorio i o liturgijskoj i izvanliturgijskoj molitvi, o zajedničkoj i osobnoj molitvi, o govornoj i mislenoj molitvi, te o meditaciji i kontemplaciji. U diskusiji su razjašnjena još neka pitanja o molitvi. Osobito je bilo zanimljivo gledanje predavača na spontanu molitvu.

Pozvani samo na život Duha, a ne na život praha

Na vrlo jednostavan i praktičan način, mladima već dobro poznati, predavač preč. Andrija Kopilović, ocrtao je, uz mnoštvo dobrih primjera, "život Duha" i "život praha". Ukazao je na bogatstvo i puninu prvoga i na ispraznost drugoga. U diskusiji predavač je također odgovorio na neka nejasna pitanja kao što su: što znači križanje vodom pri ulasku i izlasku iz crkve, naglasivši da se pri ulasku u crkvu treba križati jer je to znak čišćenja, jer u crkvi, koja je dom Božji među ljudima trebamo biti sveti i čisti. Pri izlasku iz crkve ne treba se križati, jer iz crkve odlazimo s Božjim zagovorom. Zanimljivo je bilo i čuti što znači stavljati znak križa na

čelo, usta i srce prije evanđelja - ta znakovna molitva da Božja riječ prožme moje misli, moje riječi i moja osjećanja.

Blago narodu koji zna slaviti

bijaše tema prve ovogodišnje tribine mladih. Kad kažem ovogodišnje mislim na 1991. godinu. Održana je 20. siječnja a predvodio ju je o. Karoly Harmath, franjevac iz Novog Sada.

Blagdan je proslava nekog događaja koji se odnosi na manju ili veću skupinu ljudi. Postoje vjerski i profani praznici. Slavljenje blagdana u današnje vrijeme došlo je u krizu. Blagdani imaju i svoje vanjske znakove, a to su npr.: da prestaje produktivni rad, što znači kad je neki blagdan onda ili se manje radi na radnom mjestu ili se uopće ne radi, zatim se zapaža zajedništvo ljudi. Ljudi se okupljaju, susreću, upoznaju, razgovaraju. Blagdan ima svrhu da nas oslobodi svakidašnje monotonije, da ne budemo tmurni. Omogućuje nam susret sa nama samima u našim dubinama, sa drugima. To je poziv na odmor, na molitvu. Danas se za blagdane više pripremamo s materijalne strane nego s duhovne. Više se gleda kako bi se načinio što bolji ručak, kako bismo se što bolje obukli, napose uvijek nešto novo. Međutim blagdani nam žele nešto drugo poručiti, na nešto drugo, bolje i trajnije pozvati. To su samo neki naglasci iz ovog predavanja koje je ocijenjeno vrlo dobrim.

I na ovu tribinu okupio se lijepi broj mladih koji su s pažnjom sušali predavanje, a zatim kao i uvijek kroz diskusiju pojasnili ono što ih je zanimalo.

Važne su nam ove tribine jer nam pomažu u našoj kršćanskoj izgradnji i zrenju. I zato pozivamo sve mlade koji se još nisu uključili u njihov rad da to učine što prije. Obavijest o datumu tribine, temi i predavaču možete dobiti kod svojih župnika, a pratite i oglase na ulazu u crkvu, jer sve župe dobiju i plakatić koji obavještava o tribini

Emilija

MOLITVA ZA RUKU

Ti tanana grano na kojoj će se
(kad porasteš i ojačaš)
gnijezditi ptice nebeske,
budi krilo svojoj ptici.

Ponesi je put ljepote,
podrži je kad vjetrovi zapušu,
skladom je zvukova ispuni
kad joj se učini da je muk
jedini stanovnik njenog neba.

Budi nježna jutrom
kad obraz budiš vodom što svježinu daje.
Orošeno oko blago otari
i skupi suze u riznicu blaga.

Zapleši po podijumu od
crnih i bijelih strana,
proslavi onog koji ti daje
brzinu ptice i lakoću pera.

Budi svojoj ptici
krilo lagano.

RAT U VLASTITOM SRCU

Preplavljeni gledanjem i slušanjem o ratu vapimo za mirom. Zgražajući se nad "silnicima" bivamo žalosni zbog "malenih" koji ni krivi ni dužni plaćaju životom sukobe "velikih" i "moćnih". Uz sve to kao da još ne shvaćamo gdje je izvor svega toga ili ne želimo znati, shvatiti, a još manje vidjeti jer bi to tražilo i naš angažman. Gotovo da bježimo od zahtjevnog susreta s vlastitom dušom i srcem. Tako je to od iskona. Uvijek se krivnja prebacivala na drugoga i sebe se želilo opravdati.

Ipak! Mi kršćani, svećenici, redovnice, očevi, majke, mladići i djevojke zastanimo malo! Dopustimo da kroz naše biće i podsvjest u svoj ovoj gužvi, u vrtoglavicima i napetostima raznoraznih traženja prava i istine udje On, Bog naš. Dopustimo da On svijet

gradi i izgrađuje. Priznajmo konačno i uvidimo da je BOG NAŠ MIR.

Ako hoćemo biti poštteni prema sebi i drugome zar nećemo priznati da smo previše sigurnosti polagali u vlastite ruke, u naše moći. Nismo li u trci za novcem i imati jednostavno izgubili glavu, prestali biti, a pomalo se navikli na svakidašnji rat u srcu. Gotovo da nam i ne smeta što ne idemo i što ne proživljavamo plodonosno nedjeljom sv. Misu, što se ne susrećemo s našim Bogom koji mijenja naš život u sakramentima. Jednostavno ni ne pomišljamo da bismo pozdrav Gospi učinili u jutro, podne i na večer. Zvono koje još uvijek zvoni i poziva nas s naših crkava tako nam je postalo obično da ga više niti ne zamjećujemo, ne čujemo da zvoni, a gdje da

bi nam to bio neki poziv i znak da mi nešto učinimo. Postalo je nemoguće i gotovo apsurdno da bismo sjeli sa svojom djecom, svojim prijateljima, ukućanima te progovorili o nama, o Bogu koji nas čini da jesmo to što jesmo ili nismo, o našem življenju i o odnosima s drugima.

Jednako kao što brišemo prašinu po ormaru, regalu, dolafu, televizoru, bršemo ju i po križu, Bibliji, ako ih uopće imamo u kući. Teško će nam pasti na pamet da bismo se svi zajedno zagledali u Križ po kojem dolazi spas i po kojem sviće USKRS, ali samo onda ako poslušamo Kristovu preporuku: "Hoće li tko za mnom, neka se odreče samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom." (Lk 9,23)

A Riječ Božja? Važno je čuti vijesti i pratiti Dnevnik, emisije "U pravi trenutak" ili "Kontakt magazin". Ne smije izostati niti "Bolji život...", a onda i drugo.

Treba biti suvremen i u toku. Gdje da još strpamo čitanje Svetog Pisma. To ćemo, ako ćemo, čuti u nedjelju...

I tako vrijeme prolazi i odlazi, pa i ovo burno i nesigurno. Rat u srcu, rat u kukci, rat na poslu, rat gdje god se makneš prijati i gotovo da je planuo. Mi još uvijek ne shvaćamo kako je važno stati, duboko udahnuti i izdahnuti. Ne uvidamo važnost pravog odmora kod Onoga koji odvjeka i dovjeka ponavlja i ne umara se ponavljati za naše dobro: "Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti." (Mt 11,28) Ne primjećuje se da nas je više na sv. Misi, da nas je više na sakramentima, da nas je više okupljenih u vlastitoj obitelji te da molimo, čitamo Božju Riječ i tako pronalazimo MIR u srcu, MIR u obitelji, MIR na svakom mjestu i svakom odnosu.

I kolikogod katkada sve ovo izgledalo tužno i jadno, mlako i bijedno, nije katastrofalno. Isus i nadalje kuca, On i nadalje čeka, On uvijek prašta i poziva.

KORIZMA JE. Odzvanja riječ Njegova: "OBRATITE SE I VJERUJTE EVANĐELJU!" Isus ponavlja i želio bih da već jednom povjerujemo Njemu da je On izvor mira i radosti, da je On osloboditelj i pomiratelj.

No, ne zna se nikada da li je to za nas posljednji zov! Hoćemo li iskoristiti šansu ili propustiti na nama je, na tebi i meni. Mladiću, djevojko tko zna, možda je i tebi vrijeme odbrojano bez obzira što si mlad i što očekuješ puno toga od života ili si se već pomirio zbunjen te više niti ne znaš što da očekuješ i tako si se prepustio ili prepustila neka vrijeme čini svoje, neka voda sve nosi... neka se život kotrlja, pa negdje će se zaustaviti... "PROBUDI SE TI ŠTO SPAVAŠ I ZASVJETLIT ĆE TI KRIST" (Ef 5,14). Pozvani smo da budemo djeca svjetla. Kristov život je i naš život, a to je život mira.

Mi znamo put do mira. Nema mira grešnicima. Mir je plod pravednosti. Recimo sa psalmistom zajedno:

"Da poslušam što mi to Jahve govori: Jahve obećava mir narodu svomu, vjernima svojim, onimma koji mu se svim srcem vrata." (Ps 85)

Zato ne klonimo dušom. Naš Šenoa je već davno rekao:

*"Ta stvoren jesi čitav.
U grudi nosiš, brate, srce cijelo,
Ne kloni dušom, i da nijesi mlitav,
Put vedra neba diži svoje čelo!
Pa došli danci nevolje i muke,
Pa teko s čela krvav tebi znoj,
Ti skupi pamet, upri zdrave ruke,
i budi svoj!"*

Djevojko i majko, ne zaboravi da Ti duša i srce trebaju biti široki i otvoreni za sve ljudsko, neka mir i tišina tvoga bića zaštite slabi plamičak od oluje, neka tvoja toplina zagrije nježne klice da ne smrznju u ovo vrijeme hladno i bezdušno, budi jasna da se ne ugnijezde štetočine u tamnim kutovima i naborima tvoga srca i tvoje kuće, u sebi budi zatvorena da izvanjske provale ne ugroze unutrašnji život. Budi od same sebe ispražnjena, da bude u tebi prostora za tuđi život. Budi gospodarica sebe same i svoga tijela, da sva osobnost bude tvoja raspoloživa svakom zovu.

Nije sve tako sivo kako nam se čini. Ti imaš pravo na suverenost svoga srca i živeći Evanđelje mir će preplaviti naše odnose, a onda i cijeli svijet.

Ne zaboravimo u ovo vrijeme KORIZME bdjeti nad svojim jezikom. Jakov nam u svojoj poslanici divno kaže i upozorava nas: "I jezik je vatra. On postaje cio opak svijet među našim udovima. Kalja svu našu osobu i, zapaljen od pakla, zapaljuje sav naš život. Uistinu, svakovrsne zvijeri i ptice, gmazovi i morske životinje mogu se ukrotiti - i ukroćene su od ljudskog roda - ali jezik nitko od ljudi ne može konačno ukrotiti. On je zlo koje ne poznaje mira. Pun je smrtonosnog otrova."

(Jak 3,6-8). Bdijmo s Onim koji ga može ukrotiti. Edith Stein u svojoj studiji "Žena" lijepo kaže: "Ako se shvati bitni smisao jezika, onda se zna da govor znači preuzimanje odgovornosti i da se pred riječima mora imati strahopoštovanje. Riječ uvijek otkriva dušu, htjela to ili ne."

Neka u naš program KORIZME ude LJUBAV, ta vrhunska krepost. Ljubav i prijateljstvo se hrane sitnim zankovima pažnje. A upravo te hrane potrebni su naši bližnji.

Neka prestane rat u našim srcima, otvorimo vrata svoga srca i obratimo se. Okrenimo se na drugu stranu odakle dolazi MIR.

POLITIKA KOJA OPLEMENJUJE

Toma Akvinski "Država", Globus, Zagreb, 1990. str. 350.

Hrvatska kultura obogaćena je još jednom iznimno vrijednim djelom, izabranim filozofsko-političkim spisima sv. Tome Akvinskog, koje je objavio "Globus" pod naslovom "Država". U prijevodu jednog od najboljih poznavalaca Tomina djela kod nas o. Tome Vereša i uz suradnju Mateja Jeličića u knjizi je objavljen spis "O vladavini" i devet poglavlja iz "Summa teologiae", koja najbolje pokazuju i zaokružuju Tominu političku misao. U sadašnjim velikim i ubrzanim društvenim i političkim promjenama i napetostima, koji su uzdrмали vekliki dio Europe, Tomin glas o nužnosti oplemenjivanja i humaniziranja društvenih i političkih odnosa svakako je došao u pravi trenutak i u našu sredinu. Iako Tomina politička doktrina nije "rješavanje konkretnih povijesnih problema, akcioni program za borbu, tehnika administriranja i vladanja" (stgr. 7), ona je itekako ne samo suvremena nego i primjerena svim povijesnim razdobljima, jer e temelji na etički univerzalnim principima, a to je najbolji put humaniziranja spomenutih odnosa. Stoga on i ističe da je "krepostan život svrha ljudske zajednice" (str. 105.) te da je "nužno za čovjeka da živi u zajednici, da jedan drugoga pomaže" (str. 50). Politika, dakle, nije čovjeku, koji je "po naravi društveno i državotvorno biće" (str. 49.) otuđena sila koja vlada njime i nad njime nego je odnos između pojedinaca kojim se ostvaruje zajedničko dobro, a to je dobro nerazdjeljivo od osobnog dobra. Dakako, za Tomu ta čudorednost u političkim odnosima ima u konačnici samo jedan cilj, kao i svekoliki stvoreni svijet: "Cilj udruženog naroda nije da živi kreposno, nego da po kreposnom životu dospije do uživanja Boga" (str. 106).

Za postizavanje, tj. provedbu zajedničkog dobra potrebni su zakoni, za koje Toma ističe da moraju biti razumni jer bi u suprotnom izgubili valjanost (str. 130). Vladar je u tom smislu dužan vladati po tim zakonima, koji su samim tim što su razumni - i pravedni, jer je riječ o razumu "koji je svjestan da mora poći od počela što ih je Bog usadio u dušu čovjeka" (str. 25).

Zanimljiva je Tomina raščlamba pravedne i nepravedne vladavine. Najgori oblik nepravedne vladavine je tiranija u kojoj jedan čovjek ugnjetava zajednicu, pa dolazi oligarhija ako manjina pribjegne sili nad većinom, a ako je mnoštvo ljudi nepravedno, onda je to demokracija. Ta, na prvi pogled iz suvremenog motrišta, pomutnja u pojmovima proizlazi iz Tomina preuzimanja Platonova i Aristotelova negativnog poj-

ma demokracije. Naime, pozitivan sadržaj demokracije, koji je imao u Herodota, poslije su izopačili sofisti, pa odatle i dolazi Platonov i Aristotelov prezir prema demokraciji, kao nekoj vrsti anarhije. No, Toma u "Summi" ponovno vraća pozitivno značenje demokraciji. Tako npr. u poglavlju "O zakonu" u 94. pitanju "O naravnom zakonu" kaže: Postoji vladavina naroda koja se zove demokracija; njoj odgovaraju narodne odluke (plebiscita)" (str. 184-185). To potvrđuje i u poglavlju "O pravu" u 105. pitanju "O smislu pravnih zapovijedi": "Najbolje državno uređenje je ono koje je dobro složeno ... od demokracije, to jest od vlasti naroda, ukoliko se vladari mogu izabrati iz puka i puku pripada njihov izbor" (str. 210). Od pravednih vladavina Toma razlikuje vladavinu jednog čovjeka, koji se naziva kralj, vladavinu kreposne manjine koju naziva aristokracijom i pravednu vladavinu mnoštva koja se naziva republika. Za Tomu korisnija je vladavina jednog čovjeka nego više njih jer je "dobro i sreća društvene zajednice u tome da sačuva njezino jedinstvo, što će reći mir... Očito je pak da jedinstvo može bolje proizvesti neko biće koje je samo po sebi jedno, nego više njih. (str. 55).

I u ovom izboru Tominih spisa iznenađuje njegova filozofsko-teološka misao. Zacijelo suvremeni čovjek u ovo doba visoko tehnološkog napretka, ali i opasnosti koje ono nosi, biva iznenađen ekološkim razmišljanjima mislioca iz 13. stoljeća. I dok se danas razmišlja o zaštiti ozonskog omotača, Toma već prije sedam stoljeća ističe da su uzaludne sve politološke rasprave o zajedničkom dobru, pravednom zakonu, savršenijem državnom poretku, ako se najprije ne osigura prirodna osnovica društvenog života. U tom smislu kaže: "Pretpostavka je, naime, društvenog života prirodni život, a ovaj se čuva neoštećenim u čistom zraku" (str. 115-116). Isto tako: "... potrebno je pri prosuđivanju zdravoga mjesta za osnivanje grada uzeti u obzir kakvoću hrane koju proizvodi zemlja", i: "... poslije zdravog zraka nema ničega što je tako važno za zdravo mjesto kao zdrava voda" (str. 118).

Čitajući Tomina razmišljanja u ovoj knjizi i o revoluciji, običajima, opravdanosti privatnog vlasništva i dr., lako se je uvjeriti koliko je on neiscrpan, zanimljiv i, kao što je već spomenuto, nadasve suvremen.

Tomislav Vuković
Glas koncila, 16. XII 1990. 50. br. II. str.

ČITAJUĆI NOVU "DANICU"

Listam "Danicu". Sva je nekako svečana, jubilarna, nova. Prvi put LXX. godište klendara nosi oznaku: Objavljuje Institut "Ivan Antunović" u Subotici. Tako je promoviran Institut, njegov Izdavački odjel. Zaželimo mu uspjeh na startu sa željom da bude mnogo, mnogo djela u izdanju Instituta.

Mnoštvo promjena je donijela prošla, 1990. godina. Pozitivnih. Ohrabrujućih. Svečanih. Uspostavljaju se i uspostavljene su pokidane niti odnosa i tješnjeg povezivanja sa istim narodom, ali s raznih strana državnih međa. Spominjem zapis u "Kronici" "80 godina Bunjevačke čitaonice u Baji" (str. 96-97). Sa zadovoljstvom bismo dočekali da se održana predavanja objave u posebnom zborniku. U "Danici" je objavljeno samo jedno predavanje: Bunjevci danas (str. 85-88). Izdavanje zbornika bio bi značajan čin u bližem povezivanju našeg naroda.

Ističem i članak "Karaševski Hrvati u Rumunjskoj" (str. 107-111). Tako smo malo znali o životu našeg naroda u susjednoj državi. Ovaj članak se može shvatiti kao početnica u našem saznanju o njihovom životu, poteškoćama, nadanjima. Istovremeno to je i most za bolje međusobno razumijevanje.

Svečanosti se nižu... Osnovan je Institut "Ivan Antunović". Osnivačka skupština je održana 26. ožujka 1990. godine. Program je maksimalno sveobuhvatan, ohrabrujući. Tako koncipiranim i realiziranim programom Institut će postati - i ostati, daj Bože! - nukleus za izučavanje društvenog, kulturno-umjetničkog, duhovnog života našeg naroda. Pogledajmo prilog "Institut "Ivan Antunović" želi dvoriti svoj narod" (str. 79-84). Ponavljam i ja završne riječi članka: Tako neka bude!

Zajedno sa osnivanjem Instituta treba naglasiti i gašenje postojanja i djelovanja Organizacionog odbora za proslavu 300. obljetnice obnovljene crkvenosti među Hrvatima u Bačkoj. Vrijedi pročitati predavanje na str. 75-77.

Odbor je časno ispunio svoje postavljene zadatke i prerastao u Institut "Ivan Antunović". Hvala za nesebičan rad i entuzijazam svim članovima Organizacionog odbora!

Slavlja se nastavljaju. S najvećom radošću dočekan je u Subotici kardinal Franjo Kuharić, i to još na općenarodno slavlje i veselje, na bunjevačku Dužijancu. Ističem da je prvi put u novije vrijeme prisustvovao Dužijanci gradonačelnik Subotice, gospodin József Kasza. Pročitajmo upečatljivu propovijed karidnala Franje Kuharića, objavljenu na str. 41-44.

Kardinal postaje i prvi počasni član Instituta "Ivan Antunović". Istoga dana za drugog počasnog člana Instituta proglašen je i mons. János Péntzes, subotički biskup. Pozdravni govor je objavljen na str. 45-46.

Kapela sv. Roka je jedan od dragocjenih simbola Subotice, uz Katedralu-baziliku i Gradsku kuću. Već 250 godina Subotičani vole i čuvaju svoju Zavjetnu kapelu. Predavanje "250 godina subotičke Zavjetne kapele svetog Roka" (str. 173-180) još više nam približava štovanje sv. Roka, čuvanje kapele i održavanje zavjeta starih Bunjevača.

U novom slobodarskoml ozračju današnjeg društvenog života, svakako je važan događaj 15. srpnja osnivanje DSHV. Vjerujemo da će novi demokratski odnosi označavati daljnji korak u njegovanju suživota na ovim prostranstvima Vojvodine.

Jedno tužno slavlje. Pedeseta obljetnica smrti Alekse Kokića, pjesnika i svećenika. (Pogledajmo rad "Aleksa Kokić, bunjevački pjesnik", str. 63-74. (Napomena: 9. i 10. studenog održan je Znanstveni skup o stvaralaštvu Alekse Kokića. Vidi "Bačko klasje" broj 60, od 15. XII. 1990., str. 12-13.)

Pored jednoga tužnog jubileja, jedan lijep i dragocjen: Proslava 120 godina "Bunjevačkih i šokačkih novina". U jedan skladan buket se svila proslava "Bunjevačkih i šokačkih novina" i 120 godina kasnije

osnivanje Instituta "Ivan Antunović", vrlog svećenika, biskupa, rodoljuba, osnivača "Bunjevačkih i šokačkih novina".

O svim ovim slavljinama i jubilejima možemo se obavijestiti u Kronici "Danice" na str. 93-103.

Listamo dalje. Već od prvih stranica upoznajemo se sa dvanaest djelatnika - svećenika iz XVII, XVIII, XIX. stoljeća, djelatnike-svećenike tako značajnih za pastoralni, kulturni i društveni život ovoga dijela hrvatskog naroda, (Vidi: kratke biografije uz kalendarski dio.) a ipak već pomalo potonulih u stoljeća zaborava. Dobro je da oživimo njihovo djelo! Slijedimo ove djelatnike sve do biskupa Pavla matije Sučića Pačirskog (1767.-1834.) Ovaj članak je objavljen u Zborniku "Subotičke Danice", na str. 167.172.

Ne mogu da ne spomenem još jedan jubelj, značajan. 100. obljetnica prve socijalne enciklike Rerum novarum pape Lava XIII. Članak "Crkva i radničko pitanje" je potreban tekst baš u današnje uznemireno vrijeme na mnogim meridijanima i kontinentima, vrijeme promjena, promjena kada se ruše društveni sustavi i uspostavljaju novi. Pročitajmo članak na stranicama 59-62. Vjerujem da mnogi od nas nisu upoznati sa tom enciklikom pape Lava XIII. Članak će nas osvježiti i obogatiti novim saznanjima.

Dugujemo svu zahvalu dvojici redovnika. Starini o. Radoslavu Kujundžiću (članak na str. 55-58) i o. Gerardu Tomi Stantiću (članak na strani 105-106). Kao vjernici molimo neka je laka oca Radoslavu njegova, subotička zemlja. Svojim molitvama pridružimo se žarkim željama da Sveti Otac podigne na čast olatara slugu Božjeg, oca Gerarda Tomu.

Jednu prazninu koja se osjećala na stranicama naše "Danice" popunio je Marko Skenderović, advokat. Riječ je o savjetima i pitanjima iz svakodnevnog života našega puka na salašu, selu, gradu. Tekst "Šta je neophodno znati o nasljeđivanju" objavljen je na 117. str. Sve što je napisano o nasljeđivanju neophodno je znati, a mnogi to nisu znali.

Ovaj članak me odvodi u razmišljanje. Potrebni su u "Danici" savjeti i iz poljoprivrede, zdravstva, školstva, kulture, iz kulinarstva (zašto ne?), onako kako je objavljivano i u predratnim "Danicama". Mislim da imamo i snage i spremnih ljudi i za to (ako Urednički odbor nađe za shodno da se i ovakve teme obrađuju).

Ima još priloga u "Danici", a uočljive su već ustaljene rubrike. Tražio sam ih. Mislim na recital izveden na Meditativnoj večeri; mislim na "Prilog mladih" i "Zbornik "Subotičke Danice"; mislim na objavljenu poeziju (i prozu), dvadesetak pjesama, ali prostor ne dozvoljava da ih detaljnije i pobliže razmatramo. Tu se javljaju već poznati suradnici iz prošlih godišta "Danice". (Ovoga puta sam se držao razmatranja važnijih jubileja i proslava.)

Osvrćem se na "Prilog mladih". Sve priloge treba pročitavati, suradnike pohvaliti, od prvog do zadnjeg (od objavljenog predavanja "Bog čovjekov prijatelj - čovjek čovjeku prijatelj"). (Da li se može razmišljati o publiciranju svih predavanja održanih na "Tribini mladih?") Pitam se da li su mladi i suviše strogi prema sebi. Zaključni naslov u kronici "Mi mladi u 1990. godini" možda ne treba da glasi "Zar samo to?!" (upitnik i uskličnik), već "Eto, to (to smo postigli)! (uskličnik). Zaista, dosta! (uskličnik)

Napominjem da je "Danica", koja je već duboko zašla u drugo stoljeće od svoga pojavljivanja, izišla pod uredništvom Stjepana Bertića, glavnog i Lazara Ivana Krmpotića, odgovornog urednika.

Na kraju i ja zazivam "zagovor i majčinsku skrb" Radosne Gospe Bačke za napredak, razvitak i cvjetanje kalendara "Subotičke Danice" i Instituta "Ivan Antunović".

Neka dostojno dočekamo novi, veliki jubilej, proslavu 600. obljetnice pomena Subotice u pisanim povijesnim dokumentima (1391.)!

SUBOTICA

BOŽIĆNI KONCERT KATEDRALNOG ZBORA "ALBE VIDA KOVIĆ"

Brojnim koncertima tih dana u našoj zemlji pridružio se i katedralni zbor "Albe Vidaković, koji je 28. prosinca (decembra) 1990. god. sa početkom u 19.30 sati imao svoj nastup u Velikoj vijećnici stare Gradske kuće u Subotici.

Program je bio veoma bogat i raznovrstan od gregorijanskog korala do pučkih božićnih pjesama, a nastupio je ženski i mješoviti zbor sa solistima.

Kao otvaranje koncerta ženski zbor mladih (schola cantorum) otpjevao je gregorijanski koral "Salve Regina".

Na programu je bio subotičkih hrvatski skladatelj Milan Asić. Njegovu kompoziciju "Psalam 136" izveo je ženski i mješoviti zbor, a kompoziciju "Domine, aut pati, aut mori" ("Gospodine, ili trpjeti, ili umrijeti") otpjevala je s. Karmela Kovačević uz pratnju mješovitog zbora.

Ne bi bilo pravedno da na programu ne bude zastupljen naš poznati skladatelj Albe Vidaković, čije ime ovaj zbor nosi. Iz njegove Druge staroslavenske mise mješoviti zbor je pjevao "Slavu" i poznatu pjesmu "Magnifikat".

Iz stare zbirke "Cithara octochorda" (1757.) ženski zbor je pjevao pjesmu "Zdravio Marijo", a mješoviti zbor je izveo pjesmu "Zdravo Djevice".

Od starijih hrvatskih skladatelja na programu je bio Ivan Zajc, čiju kompoziciju "Raduj se, Beleme" pjevao je mješoviti zbor. Zajčevu kompoziciju "Pastoral" pjevala je Terezija Buljovičić-Jegić, a njoj su se pridružili Jasna i Krešimir Jegić.

Zatim je na programu bilo nekoliko pjesama koje su posebno bile prikladne za ovaj božićni koncert. Prvo je mješoviti zbor uz pratnju komornog orkestra mladih otpjevao tri božićne pjesme: "Oj pastiri", "Spavaj mali Božiću", i "Diva Mati". Zatim je na programu bila kompozicija Josepha Schnabela "Transeamus usque Belehem" koju su izveli Ivica Perčić kao solist i muški zbor uz pratnju komornog orkestra mladih koji sačinjavaju Emil Gabrić i Koco Csaba (violina); Kristina Molnar i Marina Pečarić (flauta) Kalmar Timea (violončelo).

Prvi dio koncerta prije pauze završen je svečanim zborom iz oratorija G.F. Handela "Juda Makabejac" ("Slava Ti Kriste, Bože naš"). Sve izvedbe na programu koncerta pratio je Alen Kopunović na električnim orguljama.

Za ovaj prvi dio koncerta možemo reći da je svaka kompozicija pomno pripremana da bi mogla biti izvedena sa mnogo sklada i poleta. Taj uspjeh je još više vrijedan kad znamo koliko su truda svi članovi zbora i solisti uložili da bi nam darovali ove trenutke ugodjaja lijepe glazbe. Svi oni moraju biti sretni, jer su i druge usrećili svojim nesebičnim darivanjem. Obradovali su sve prisutne pa u tome mogu naći zadovoljstvo. Ravnatelj zbora s. Mirjam Panžić je našla načina da u svakoj kompoziciji nađe njene glavne glazbene osobine i da to prenese na sve članove zbora pa su svi mogli dati svoju najveće izvodačke mogućnosti. U tome je ona postigla velik uspjeh i golem trud nije bio uzaludan.

Drugi dio koncerta je bio veoma prijatno iznenađenje za sve prisutne kad su čuli kako skladno i prijatno zvuče naše božićne pjesme uz pratnju tamburaškog orkestra mladih pod vodstvom gospodje Jelene Jaramazović.

Pjevanje božićnih pjesama uz tamburaški orkestar bila je novost u subotičkoj katedrali sv. Terezije na polnoćki 1989. god. i zbog velikog zanimanja to je ponovljeno sa još većim uspjehom na polnoćki 1990. god. i na Novu godinu na svečanoj misi u 10 sati.

Ovaj način izvođenja božićnih pjesama s oduševljenjem je primljen od svih vjernika u crkvi i zato su te pjesme stavljene na program ovog koncerta da ih čuju i oni koji ih nisu čuli u katedrali. Pokazalo se da je to bila vrlo dobra zamisao.

Katedralni zbor pod ravnanjem s. Mirjam Panžić, uz pratnju tamburaškog orkestra mladih otpjevao je ove božićne pjesme: Kyrie eleison; Svim na zemlji mir veselje; Radujte se, narodi, kad čujete glas; U to vrime godišta; Tiha noć, sveta noć; Narod nam se Kralj nebeski; Oj pastiri, čudo novo; Djetešce nam se rodilo.

Svečanost trenutka bila je tim veća jer su pjesme prihvatili prisutni koji su ih znali pa je pjevanje veličanstveno odjekivalo pod svodovima stare gradske vijećnice. Tako je ovaj koncert završio na najsvečaniji način, popraćen oduševljenjem svih prisutnih. To je bio naš ugodan doživljaj i susret s lijepom glazbom, koja nes je sve duševno obogatila.

Ovaj katedralni zbor je osnovan 1973. god. a ime poznatog hrvatskog skladatelja i muzikologa Albe Vidakovića nosi od 1980. god. i imao je brojne nastupe i veoma mnogo je doprinio uspjehu pojedinih naših kulturnih priredaba uz svoj glavni zadatak da pjeva na liturgijskim svečanostima u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije.

Ovaj koncert katedralnog zbora + "Albe Vidakovi" je prvi njegov javni nastup u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće i tako je stupio pred našu javnost i pokazao je da svojim programom može pomoći uspjehu sveopćeg našeg kulturnog života. Ovaj zbor može nadopuniti izvjesne praznine koje imaju drugi zborovi u Subotici u svom programu.

Treba naglasiti da je koncert bio jako dobro posjećen i mnogi su ostali bez ulaznica, a željeli su doći na svečanost.

Na kraju treba posebno zahvaliti svima koji su u ovim novim našim političkim uvjetima napretka demokratskih promjena omogućili ovaj koncert i da katedralni zbor "Albe Vidaković" može stupiti u javnost i u zbivanja našeg zajedničkog kulturnog života. Treba sve učiniti da se dalje nastavi tim započetim putem demokracije i našeg zajedničkog rada u zajedničkom životu.

Ovaj prikaz završavamo priznanjem da je to bila lijepa i kulturna priredba. Želimo da javnih nastupa katedralnog zbora "Albe Vidaković" bude što više i da uvijek doživljava uspjehe u svom usponu pa će to biti najveća nagrada za sve požrtvovne članove i za njihovog neumornog ravnatelja.

VIJESTI IZ DOMOVINSKE CRKVE

Obnova zagrebačke katedrale

Samo nekoliko godina dijeli nas od velikog jubileja - 900-te obljetnice zagrebačke nadbiskupije. Glavni simbol nadbiskupije i grada Zagreba je katedrala sa svoja dva vitka zvonika. Unutrašnjost katedrale temeljito je renovirana prije 7 godina. Obnovljene su i velike orgulje. Na katedrali je ranije postavljen novi bakreni krov. Budući da je katedrala građena od kamena slabije kvalitete njezina vanjšina je u lošem stanju. Krajem prošle godine započeli su radovi na vanjskoj obnovi zagrebačke prvostolnice. Ova obnova trajat će više godina. Glavni pokrovitelj i voditelj obnove je Zagrebačka nadbiskupija.

Stepinčeva promocija u Rimu

U četvrtak 13. prosinca u poslijepodnevnim satima je u velikoj dvorani "Antoniana" održano je studijsko vrednovanje lika i djela kardinala Stepinca. Ovaj uvaženi skup organizirala je Papinska međunarodna marijanska akademija i zavod sv. Jeronima u Rimu. Voditelj programa bio je uvaženi profesor o. Atanazije Matanić. Kardinal Kuharić govorio je o liku kardinala Stepinca, a glavno predavanje održao je Ivan Mužić, koji je pokušao kritički se osvrnuti na cjelokupno Stepinčevo djelovanje.

Novi sarajevski nadbiskup

U petak 7. prosinca u 12 sati objavljena je vijest da je imenovan novi sarajevski nadbiskup msgr. Vinko Puljić. Novi vrhbosanski nadbiskup rođen je 1945. godine. Imenovanje ga je zateklo kao vicedirektora sarajevskog bogoslovnog sjemeništa. Msgr. V. Puljić je šesti vrhbosanski nadbiskup. Sveti red biskupstva primio je preko ruku sv. Oca na blagdan Bogojavljenja. Ustoličenje novog nadbiskupa bilo je 19. siječnja. Ustoličenju si prisustvovali 14. biskupa i nadbiskupa. Cjeloviti obred ustoličenja i svečanu sv. misu prenosila je sarajevska televizija na svom prvom programu. Ustoličenju je prisustvovao i predsjednik predsjedništva BiH g. Alija Izetbegović.

*Šestogodišnja tavankutska solistkinja
Svetlana Pejić*

VIJESTI IZ TAVANKUTA

Naše lijepe i drage Božićne blagdane proslavili smo veoma svečano. Zasluge za to imaju naši vjeroučenici, koji su pod vodstvom s. Beate pripremili lijep program.

Na MATERICE u punoj crkvi naših mama i baka, pod velikom Misom izveli smo igrokaz "Materice", a šestogodišnja Svetlana Pejić preko mikrofona otpjevala čestitke.

Nismo zaboravili ni naše očeve. Na OCE, isto pod velikom Misom, smo izveli igrokaz "Tata ti me ipak voliš", a naš dječji zbor "Raspjevane zvjezdice" otpjevao pjesmu "Vole, vole me svi".

Priželjkivali smo da će možda Božić biti neradni dan. No prevarili smo se. Baš zato smo svi išli na Misu polnoću. Prije početka polnoće opet smo izveli program. Izvedbom igrokaza "Badnjak male prodavačice" izmamio je mnogu suzu u dupkom punoj crkvi. A naša popularna solistkinja Svetlana opet je otpjevala dvije pjesme "Djetešce maleno" i "Sunce tone". Za sve ovo bili smo nagradjeni burnim pljeskom.

Grupa mladih ljubitelja bunjevačkih običaja, pod vodstvom čika Velje uvježbala je stari običaj BETLEMARI. U adventu, zašli su jednim dijelom sela po kućama i na iznenađenje i radost domaće čeljadi prikazali Betlemari. Dogovorili smo se da ćemo do godine oformiti dvije ekipe i već na početku Adventa početi obilaziti po kućama.

Tavankučanin

EKUMENIZAM - UTOPIJA ILI ŠANSA ZA BOLJE SUTRA?!

U ovo vrijeme golemih nacionalnih sukoba, smirujuće djeluju ekumenski susreti pojedinih kršćanskih Crkava kao i susreti pripadnika različitih religija.

Kršćani su pozvani prije svega svojom uzajamnom ljubavlju svjedočiti da je "novi i ljepši svijet" (divilizacija ljubavi) ipak moguć, jer su svi od Krista Gospodina dobili zapovijed: "Tako neka svijetli vaša svjetlost pred ljudima da vide vaša dobra djela i proslave Oca vašega koji je na nebesima". Neki ekumenski susreti u našoj biskupiji bili su takva svjetlost.

Ustoličenje episkopa Irineja

U nedjelju, 23. prosinca 1990. godine ustoličen je u Novom Sadu novoimenovani episkop bački, preosvešteni g. Irinej Bulović. Na ovu svečanost bili su pozvani i predstavnici katoličke Crkve. Na ovom slavlju prisutni su bili preuzv. g. dr Franc Perko, nadbiskup i metropolita beogradski i preč. g. Blaško Dekanj, arhiprezbiter, kao zastupnik biskupa subotičkog msgr. Ivana Penzesa. Toga dana je novosadska saborna crkva bila prepuna vjernicima koji su bili radosni što su nakon nekoliko godina ponovo dobili svoga stalnog episkopa. Poslije svečane liturgije novoustoličeni vladika priredio je za uzvanike prijem u vladčinom dvoru, a poslije toga bio je upriličen objed u hotelu "Putnik".

Dva susreta biskupa Ivana i episkopa Irineja

U posljednje vrijeme dva biskupa dvije sestrinske Crkve - Katoličke i Pravoslavne, sastali su se dva puta. Najprije je episkop Irinej u pratnji jednog monaha posjetio biskupa Ivana u Subotici, dne 12. studenog 1990., dva pastira bačke Crkve, uz prisutnost preč. g. Koncz Istvana, direktora kancelarije i preč. g. Josipa Miloša, biskupijskog arhivara i duhovnika sjemeništa, zadržali su se u prijateljskom razgovoru oko tri sata.

Dne 30. siječnja 1991. godine preuzv. g. msgr. Ivan Penzes u pratnji tajnika biskupije vlč. g. Andrije Anišića i preč. g. Blaška Dekanja, arhiprezbitera, uzvratio je posjet preosveštenom g. Irineju Buloviću, episkopu bačkomu, u Novom Sadu. Razgovor je vođen u vrlo srdačnoj atmosferi o aktualnim pitanjima suživota obiju Crkava, te o pastoralnom djelovanju u novim okolnostima društvenog života, kao i o ekumenskim gibanjima i susretima kako kod nas, tako i u Jugoslaviji. Razgovoru je prisustvovao i g. Tišma Mirko, paroh almaške crkve i arijerejski namjesnik u Novom Sadu.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana 91.

Ove godine kršćane je na molitvu za jedinstvo okupila divna tema pod naslovom: "Hvalite Gospodina svi narodi". To su početne riječi najkarćeg psalma 117. "Taj psalam potiče sve narode da hvale Gospodina. To je psalam koji poziva čovječanstvo da se ujedini u hvali Boga živoga. \...\ Kršćani znaju da su pozvani zajedno pjevati Aleluja, hvalu Kristu, njihovu pashalnom jaganjcu (Otkr 19,7-9). Međutim, mi ne možemo još biti potpuno ujedinjeni u našim liturgijskim činima. Mi smo podijeljeni, bilo strahom i nepovjerenjem jednih prema drugima, bilo stvarnim razlikama u

našem načinu poimanja vjere. Činjenica da smo svi pozvani na svadbeno slavlje Jaganjčevo izazov je za našu podijeljenost i ujedno poziv potruditi se na putu potpunog zajedništva u ovom svijetu napuštanjem oholosti, odbacivanjem straha i traženjem potpunog zajedništva u vjeri s onima od kojih smo trenutačno odijeljeni". (Iz knjižice "Molitva za jedinstvo kršćana 1991.", str. 4).

U Novom Sadu

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana u novosadskoj župi Imena Marijina održana je kroz osam dana posebnom pobožnošću. Svaku večer na molitvu i razmatranje na temu: "Hvalite Gospodina svi narodi" okupljao se lijepi broj vjernika. Tematika ekumenskih susreta u Novom Sadu vrlo je aktualna i nailazi na potrebno razumijevanje i odaziv. Neka Gospodin blagoslovi sve ekumenske susrete da oni urode potrebnim plodom jedinstva, pravog suživota i mira.

U Subotici

U Subotici je Molitvena osmina i ove godine održana u osam subotičkih crkava. Na molitvu su se sakupljali vjernici različitih vjerskih zajednica. Posebno je bio dirljiv susret 20. siječnja u evangeličkoj crkvi. Ljubazni pastor g. Istvan Batori rado je otvorio vrata svoje crkve i pozvao svoje vjernike da zajedno sa pripadnicima ostalih kršćanskih Crkava u Subotici mole za tako potrebno jedinstvo. Na ovom susretu prvo čitanje u liturgiji riječi i propovijed na hrvatskom jeziku održao je preč. g. Andrija Kopilović, biskupski vikar za pastoral, a na mađarskom jeziku pastor Kristove reformirane Crkve (kalvini) g. Emil Poth. Na koncu službe Božje svim prisutnim vjernicima podijeli su blagoslov rimokatolički, pravoslavni, kalvinski i evangelički župnici. I ovogodišnja je Molitvena osmina za jedinstvo kršćana završena na blagdan Obraćanja sv. Pavala u subotičkoj katedrali-bazilici sv. Terezije. Koncelebrirano euharistijsko slavlje predvodio je subotički biskup Ivan Penzes. On je u kratkoj homiliji na hrvatskom i mađarskom jeziku sve prisutne pozvao na molitvu i suživot u miru i ljubavi. U službi riječi sudjelovali su g. Emil Poth, koji je pročitao drugo čitanje, uz kratko tumačenje istoga i g. Istvan Batori, koji je predvodio nadahnutu molitvu vjernika. Na koncu Mise prije svečanog blagoslova paroh subotičke srpskopравoslavne crkve Vaznesenja Gospodnjeg o. Vasilije Protić je biskupu domaćinu otpjevao "Na mnogaja ljeta" i pjesmom ga pozvao da svima prisutnima podijeli apostolski blagoslov.

"Gospodine Isuse Kriste, poslao si nas da se zauzimamo za pravdu na zemlji. Nauči nas kajati se za zlo koje smo učinili našoj braći i sestrama i nadoknaditi štetu koju smo im nanijeli. Ti sa nam za to dao mogućnosti, daj nam i volju da zajednički radimo na Tvom kraljevstvu pravde na zemlji".

Blaško Dekanj i Andrija Anišić

BOŽIĆ 1990. U SREDSTVIMA DRUŠTVENOG PRIOPĆAVANJA

U Subotici - Badnja večera uz slušanje radija

Ove godine su mnogi badnju večeru jeli uz slušanje radio Subotice. Naime, specijalni božićni program koji je započeo u 18 sati i trajao sve do pet sati ujutro, davao je samom blagovanju a i čitavoj Badnjoj večeri posebni ugođaj. Bilo je zanimljivo promatrati i slušati vjernike na Božić. Puni radosti i ponosa komentirali su božićni program koji su pratili na radiju i TV.

Po prvi put su se i na subotičkom radiju čule božićne pjesme na hrvatskom i mađarskom jeziku, uz česte čestitke i lijepe želje za božićne blagdane. S veseljem i ponosom slušana je i komentirana poruka našega natpastira Ivana kao i cijelonoćni božićni program. Vrhunac program bio je izravni prijenos dviju polnoćnih Misa iz subotičke katedrale-bazilike sv. Terezije koje je predvodio župnik, preč. g. Stjepan Beretić. Divne su bile božićne pjesme uz pratnju tamburica članova Subotičkog tamburaškog orkestra pod vodstvom gospođe Jelene Jaramazović i njenog muža Stipana i pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić. Božićni program uoči polnoćke i samu Misu vrlo je nadahnuto komentirala s. Fides Vidaković.

Kad se ima u vidu da je ovo prvi takav poduhvat Radio Subotice treba ga svakako pohvaliti, a organizatorima zahvaliti. Hvale je vrijedno što su se ljudi koji se izjašnjavaju ateistima (ispričavam se ako se varam) ili su barem druge vjeroispovijesti (pravoslavni) potrudili da i vjernike Hrvate obraduju božićnim programom na valovima svoga radija. Ali, ipak su nam neki izrazi malo zasmatali, što ne znači da zbog toga zamjeramo voditeljima "sropskohrvatskom programu". No, slobodni smo nadati se da će ubuduće samo vodstvo biti prepušteno nekom iz crkvenih krugova, kako bi sam program bio još stručnije vođen, bar što se tiče crkvene terminologije. Na to treba pripaziti već za nadolazeće uskršne blagdane, u kojima je terminologija još specifičnija i zato očekujemo da će razgovor i dogovor o tome biti pravovremen. To je već provedeno za pravoslavni Božić, a i voditeljica božićnog programa na mađarskom jeziku bila je pripadnica tog naroda, što je sigurno uvelike pomoglo da taj dio božićnog programa bude uspješan.

Subotičke novine također su prenijele božićnu poruku biskupa Ivana i predvodnika drugih kršćanskih Crkava u Subotici. Bilo bi dobro kad bi se temi Božića posvetila jedna cijela stranica novina, a ne miješati je sa ostalim temama, kao što je to bilo ove godine.

Novi Sad

Što se tiče mađarskog programa stvari stoje puno bolje. Novosadska Radio-televizija od prošle godine svake nedjelje ima četvrtasatni vjerski program, a upravo u zadnjem broju "Hiteleta" čitamo da je msgr. Huzvar, zrenjaninski biskup, skupa s o. Karlom Harmath sklopio ugovor o provođenju isto takve, ali sada polsatne emisije na mađarskom jeziku. Takav program na hrvatskom jeziku još ne postoji. No, nadamo se da će odgovorni poduzeti sve da se to ostvari u skoroj budućnosti. Radio i TV su naime, komunikacijska sredstva namijenjena svima pa je logično da onda i svi slušatelji i gledatelji imaju jednaka prava bez obzira na narodnost, pa i vjeroispovijest.

No, ipak, je treći program radio Novog Sada u 17 sati poslijepodne na hrvatskom jeziku prenio božićnu poruku i čestitku preč. g. Blaška Dekanja, župnika glavne novosadske župe.

Na mađarskom jeziku Božiću je bila posvećena poznata emisija "Naši dani" (Napjaink) u kojoj je bila emitirana i poruka biskupa Ivana na mađarskom jeziku, a u emisiji su sudjelovali naši svećenici Sztrikovits Janos i Sungyi Laszlo, čemu se, dakako, radujemo. Naša bi radost bila potpuna da je TV Novi Sad dala priliku našem biskupu da čestita Božić i vjernicima Hrvatima, kao i Slovacima i Nijemcima.

Sombor

Somborski radio prenio je božićnu poruku dekana g. Josipa Pekanovića, koja je bila emitirana u poslijepodnevnom satima 24. prosinca. U programu radija na Badnji dan moglo se čuti nekoliko božićnih pjesama i poruka.

Bela Stantić

SLUŠATI I PRATITI MISU NA RADIJU I TV NE ZNAČI "BITI NA MISI"

Dobro je napomenuti i upozoriti da slušati i pratiti Misu na radiju i TV ne znači udovoljiti svojoj vjerskoj obavezi o sudjelovanju na Misi nedjeljom i blagdanom. Sigurno je puno udobnije pratiti Misu iz fotelje ili iz kreveta, ali za istinsko sudjelovanje na Misi potrebna je osobna prisutnost u crkvi. Sv. Misa na radiju i TV može biti poticaj na molitvu i pobožnost i bez sumnje je na radost svim vjernicima, osobito bolesnicima; smiju je pratiti svi koji to mogu, ali neka nitko ne bude zaveden da radije ostane kod kuće i gleda je na TV, a ne ode u crkvu.

Još nešto. Božić je došao na naše ulice, na radio i TV, ali ne zaboravimo da se on istinski događa samo u srcu. Zato je važniji Božić u srcu, nego u novinama, na radiju i TV. Idealno je kad se to dvoje skladno poveže.

BAČ

Susret pjevača bačkog dekanata

Ove godine su se po deseti put susreli pjevači bačkog dekanata. Susret je održan 26. siječnja 1991. Susret je započeo svetom misom, koju je predvodio bački dekan g. Andrija Đaković. U svetoj misi sudjelovali su i ostali svećenici dekanata. Župnik iz Odžaka, g. Jakob Pfeiffer održao je prigodnu homiliju. U misi su sudjelovala 37 pjevača, uglavnom mlade dobi. Svi su pristupili sakramentu sv. Pričesti. Pjevanjem je ravnala katedralna orguljašica s. Mirjam Pandžić iz Subotice. Ona je poslije mise i kratke pauze održala stručno predavanje. Slijedilo je jednosatno uvježbavanje novih pjesama i psalama. Pjevači su se u ranim poslijepodnevnom satima, obogaćeni novim saznanjima i susretom te duhovno ojačani, razišli svojim domovima.

Premda je ove godine susret bio slabije posjećen u odnosu na prethodne godine, bila je u svima nada da će se dogodine okupiti u većem broju.

Stipan Bošnjak, župnik u Plavnoj

Tavankut

RADNA AKCIJA NA BOŽIĆ

Sredstva javnog priopćavanja prenijela su vijest da je u Tavankutu na sam Božić organizirana radna akcija u kojoj su prisilno sudjelovala djeca VII i VIII razreda OŠ "Matija Gubec". Nastavnik Dragiša Saitović je uz znanje v. d. direktorice V. Tamam nakon završene prijepodnevnog nastave naredio djeci da sakupljaju smeće u školskom dvorištu. Djeca, a još više roditelji, bili su iznenađeni ovakvim proračunatim postupkom nastavnika i direktorice. Ovakvo javno ponižavanje katoličke djece izazvalo je burne reakcije. Zato su roditelji učenika potpisali peticiju u kojoj zahtijevaju smjenjivanje nastavnika Saitovića i direktorice Tamam.

Vjernička javnost je iznenađena ovakvim postupkom (ne)pedagoga u Tavankutu.

Svima nam je već previše bezobirnog ponašanja nekih prosvjetnih radnika.

Željeli bismo da se ovakvi i slični događaji ne ponove.

IN MEMORIAM

o. KAJO KOZMA

Iz Mađarske nam je stigla tužna vijest da je 18. siječnja 1991. godine na Čikeriji umro naš dragi pater Kajo Kozma.

Rođen je u Tavankutu daleke 1897. godine od oca Janka i majke Matije Kubatović. Na krštenju je dobio ime Lajčo. U brojnoj obitelji između 7 djece on je najmlađi. Sva rodbina ga je poštivala sa Milinko. Osnovno obrazovanje stekao je u najstarijoj salašarskoj školi u Tavankutu kod sv. Ane. Kao i većina ondašnje djece, trebao je ostati na salašu. Međutim, jedna neobična nezgoda usmjerila je njegov život drugim pravcem.

Dvanaestogodišnji Lajčo bio je govedar i s petogodišnjim sinovcom Antušom čuvao je krave. Jedna od tih krava nije trpjela malu djecu. Kako je Lajčo od malena bio jako pobožan, između dračova napravio je postaje i molio put križa. Tu govedarovu nepažnju iskoristila je krava i rogovima napala malog Antuša. To su primjetili i stariji sa salaša i počeli vikati. Na viku Lajčo prekine molenje, dohvati batinu i udarajući kravu po njuški, spasi sinovca. Za ovu hrabrost otac obeća sinu da će ga dati dalje na škole. Kupi mu novo odijelo, i prve cipele pa ga odvede fratrima u Suboticu, gdje s uspjehom završio šest razreda gimnazije.

Nakon svršenog šestog razreda odlazi u franjevački novicijat u Segedin gdje i dobija redovničko ime Kajo. Filozofske i bogoslovne studije svršava u Gyöngyöšu gdje je i zaređen za svećenika. Prvu mladu Misu imao je u Gyöngyöšu, a u ljeto 1920. i u Tavankutu.

Pošto je govorio sva tri jezika: hrvatski, mađarski i njemački, njegovi poglavari su tu okolnost koristili tako, da je skoro uvijek službovao u onim mjestima gdje ima i Hrvata: Bač, Pečuh, Subotica, Baja, Mohač, Šikoš. Koliko je bio cijenjen vidi se i po tome, što je jedno vrijeme u Budimskom samostanu bio učitelj novaka.

Kada su 1950. godine u Mađarskoj dokinuti svi redovi, pa i franjevački, o. Kajo prijede u biskupij-

ske svećenike pečuhške biskupije i bude dodijeljen na ispomoć župi Jud. To je poznato Marijansko svetište, gdje skoro preko cijele godine slijevaju se mnogobrojni hodočasnici. Tu je o. Kajo dnevno bio na službi hodočasnici: služi sv. Mise, propovijeda, ispovjeda. Ispovjedaonica je bila mjesto gdje su ga uvijek mogli potražiti oni, koji su se u sv. ispovijedi željeli pomiriti s Bogom. Tu u Judu u krugu vjernika, rodbine u redovničke subraće proslavit će i posljednja dva jubileja "gvozdenu" i "dijamantsku" Misu.

Bog je o. Kajo poklonio dug zemaljski život. Umro u 94. godini života. U dugačkoj bolesti sinula je krepost njegove redovničke duše: uvijek strpljiv, blag i ponizan. Zahvalan svima i na najmanjoj usluzi. Narod ga je smatrao za živog sveca.

Drago nam je da je o. Kajo sačuvao vezu sa svojim rodnim mjestom i Suboticom. Često je posjećivao svoju brojnu rodbinu, tavankutsku crkvu i subotički franjevački samostan. Pratio je i kulturna zbivanja kod nas, pa je čak i novčano pomagao "Bačko Klasje". Koliko je ta veza bila jaka vidi se i po tome, što mu je bila želja da umre i bude sahranjen u Gornjoj Čikeriji. Ta mu se želja i ispunila. Dodvorili su ga nećaci Teza i Joso Vizin. Župnik Antun Šabić mu je svaki dan donosio svetu Pričest. Tu ga je u bolesti posjećivala njegova rodbina i župnik rodnog mjesta vlč. Antun Gabrić.

Veličanstven ukop bio je još jedna potvrda koliko je bio cijenjen i poštovan. Mnogo naroda i njegove redovničke subraće, a isto tako i mnogobrojna njegova rodbina iz Jugoslavije, otpratili su ga na vječni počinak na čikerijanskom groblju. Subotičku biskupiju zastupao je generalni vikar preč. g. Bela Stantić, a subotički franjevački samostan o. Marijan Kovačević.

Za sve dobro što je učinio za Boga, za duše i za svoj rod, od nas mu velika hvala, a od Boga plaća.

Antun Gabrić, župnik